Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV. Ч. 40. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 1-го БЕРЕЗНЯ 1957. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 1, 1957. No. 40. VOL. LXIV.

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ПОЧАВ ТРИТИЖНЕВУ ПОЇЗДКУ ДО АФРИКИ Й ІТАЛІЇ

Ричард М. Ніксон

Вашингтон. — В четвер 28 лютого віце-президент Ричард М. Ніксон виїхав у запляновану, як „місія доброї волі", поїздку по Африці й Італії. Поїздку цю розцінюють в політичних колах, як незвичайно важливу зовнішньо- і внутрішньо-політичну акцію уряду през. Айзенгавера. Відвідинами в окремих, особливо ж негритянських державах, Ніксон підкреслить прихильність З'єдинених Держав до незалежницьких змагань африканських народів. Головна вага під час поїздки буде покладена на відвідини новостворених незалежних держав таких, як Тунісія, Марокко, Лібія і Судан, зокрема новоствореної незалежної держави Ґгана, що під назвою Золоте Побережжя була донедавна британською колонією. Виряджаючи віце-президента Ніксона в цю поїздку, президент Айзенгавер передав йому усні свої послання до Папи Пія XII, і до голов урядів Марокко, Ґгани, Лібериї, Тунісії, Судану, Етіопії, Лібії й Уганди. Подорож Ніксона триватиме три тижні і почне її він з Рабату в Марокко, країни, яка здобула незалежність минулого року. З Марокко віце-президент виїде до Ґгани, щоб взяти участь в урочистостях з приводу проголошення незалежности цієї країни з 5-мільйоновим населенням, яка стала першою негритянською самостійною державою британської спільноти народів. Звідти Ніксон поїде до Лібериї, британського протекторату Уганди і до Етіопії, де відвідає цісаря Гайле Селассі. З черги Ніксон поїде до Хартуму в Судані, до Тобруку і Тріполі в Лібії і звідти вже до Риму в Італії, де відвідає Папу Пія XII та італійського президента і членів італійського уряду. Закінчить свою поїздку Ніксон відвідинами Тунісу, де візьме участь в урочистостях відзначення перших роковин незалежности цієї країни. Вертаючись до ЗДА, Ніксон зупиниться ще на Бермудах, де в той час буде відбуватися конференція Айзенгавера з британським прем'єром Мекмілленом. Виїхав Ніксон в поїздку по Африці разом із своєю дружиною і окремим штабом експертів з Білого Дому і державного департаменту. Супроводитиме його в подорожі 35 кореспондентів американських газет, що подорожуватимуть окремим літаком. У зв'язку з поїздкою Ніксона при державному департаменті ЗДА має бути створений окремий відділ для африканських справ. Досі справи Африки належали до бюра справ Близького Сходу, Південної Азії й Африки.

Стасен має бути під контролею Доллеса

Вашингтон. — З урядових кол повідомляють, що плянується підпорядкувати Гаролда Е. Стассена та його уряд окремого дорадника в справах роззброєння державному секретареві Джанові Фостерові Доллесові. Досі Стассен був ні від кого незалежний і бував присутній на конференціях членів кабінету Президента і Крайової Ради Безпеки. Стассен заявив, що він вдоволений з тієї зміни, хоч вона робить його залежним від Доллеса. Однією з причин тієї зміни є те, що Стассен складав заяви, які різнилися з заявами Доллеса. Недавно Стассен сказав, що ЗДА забрали б свої війська з Европи, якщо СССР зробив би те саме в країнах сателітів. Та майже в тому самому часі Доллес запевняв наших европейських союзників, що ЗДА не заберуть своїх збройних сил з Европи.

Свідок закликає членів шпигунської трійки до говорення правди

Ню Йорк. — Єдиний урядовий свідок проти трьох совєтських шпигунів Борис Моррос бачився з заарештованими совєтськими шпигунами ще в дні їхнього арешту, це значить 25-го січня і закликав їх, щоб сказали всю правду, яку тільки знають. Моррос заявив підсудним, що він все оповів агентам Федерального Бюра Інвестигацій, і тому на ніщо не здасться замовчувати правду. Заарештованими є Джек Собель, Мир Собель і Джек Альбам. Їх оскаржується в тому, що збирали секретні відомості про оборону ЗДА і передавали їх до Москви. Яка була роля Морроса в шпигунській афері, — невідомо.

В АМЕРИЦІ

● До Сан Франціско прибув на однотижневий побут еспанський вишкільний корабель „Хуан Сибастіян де Елькано".

● Колишній президент Геррі С. Труман вміє поєднати користне з приємним. Бувши з своєю дружиною на відпочинку на Флориді, він впорядив обід, на який вступ коштував 50 долярів, і таким чином зібрав 40,000 долярів на бібліотеку свого імени.

● 26-річний Віллі Джансон стояв собі на вулиці в Рочестері, Н. Й., коли до нього підбігла якась молода жінка і вдарила його в руку ножем. Після цього вона сказала: „Вибачайте, я думала, що це мій чоловік!" Жінка втекла, а Джансон пішов до шпиталю зашивати рану на руці.

● Професор Бруклинського каледжу 57-річний д-р Геррі Слоковер викладав у цій школі від 1931 року. В 1952 році його звільнили за здогадну приналежність до Комуністичної партії. В 1956 році Найвищий Суд скасував це звільнення. Слоковер дістав залеглу платню з відсотками в сумі 40,000 долярів і почав знову свої виклади. Але недавно його знову переслухували в справі приналежности до комуністичної партії. Він зрезиґнував із свого становища, і тому йому емеритура не належиться.

● В Бруклині, Н. Й., білка (вивірка) покусала 11-річного Санто Деректа та шофера Бернарда Каца. Цю білку мав при собі якийсь хлопчина, що пізніше втік. Шоферові Кацові вдалося зловити тваринку в паперове пуделко. І він і Деріта мусіли защепитися проти скаженини.

● В лісистій і багнистій околиці Беллмоврі, Н. Дж., 200 поліцистів, пожежників і скавтів 24 години шукали 3-річну дівчину, яка вийшла з дому і не знати, де поділася. Ім'я дівчинки — Мері Джейн Баркер. Поліції допомагали в розшуках вишколені собаки. Дитини не знайдено.

Середуща Америка організує господарське об'єднання 5-ох держав

Ґватемаля. — 5 американських держав в Середущій Америці зробили вирішний крок на шляху до економічного об'єднання своїх країн. Сталося це на конференції міністрів економіки Ґватемалі, Ель Сальвадору, Гондурасу, Нікараґви і Коста Ріки. На цій конференції ухвалили створити середущо-американську вільну торговельну зону і зорганізувати районову промислову систему. Обидві ці ухвали є засобами до економічного об'єднання і господарського розвитку того району. Покищо це об'єднання було б в рільничій ділянці, але згідно з цим пляном, треба б розбудувати і промислові підприємства в різних ділянках. Ці обидва договори мали б бути ратифіковані ще цього року. Вони зредаґовані тільки в загальних нарисах, бо подробиці будуть вирішені аж тоді, коли прийдеться здійснювати вільну торговельну зону і нову промислову систему. Один із делеґатів-міністрів сказав: „Ми погодилися в засадничих справах, і переходитимемо через міст аж тоді, коли до нього дійдемо". Згідно з цим договором, який має тривати 10 років, касується мито від імпортованих і експортованих деяких товарів. Торгівля деякими товарами буде без всякого обмеження, а над іншими буде деяка контроля.

ЗДА переоцінюють летунство СССР

Вашингтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив, що ЗДА в попередньому році переоцінювали силу джетових бомбовиків в СССР. Вилсон мав на думці зізнання в Конґресі генерала Натана Ф. Твайнінґа, — шефа штабу летунства, і Доналда А. Кворлеса — секретаря летунства. Генерал Твайнінґ відвідав СССР і ствердив, що Совєти масово продукують свої бомбовики. Але він заявив, що ЗДА і надалі ведуть перед в офензивній летунській зброї. Те саме потвердив на пресовій конференції секретар оборони Вилсон, заявивши, що американські бомбовики „Б-52" є кращі за совєтські бомбовики типу „Бізон", з якими їх часто порівнюють. Вилсон сказав, що конструкція атомових літаків існує покищо в „уявній" дійсності. Голова Сенатської Комісії Збройних Сил Ричард Б. Рассел сказав, що, на його думку, треба б призначити більше грошей на досліди над атомовими літаками. Вилсон гадає, що керовані ракети летунства типу „Торн" є кращі за армійські „Юпітери".

Перон веде підривну акцію для здобуття влади в Арґентині

Буенос Айрес. — Із кол, які причинилися до ліквідації режиму диктатора Перона в Арґентині в 1955 році, заявляють, що колишній диктатор і надалі веде підривну акцію з місця свого азилю в Венесуелі, щоб повернутися до Арґентини для продовжування своєї диктатури. Ті кола мають документи, які свідчать про те, що Перон загрожував би протикомуністичній коаліції Західньої Півкулі, якщо б йому вдалося вернутися до Арґентини. В одному документі є твердження Перона про те, що міжнародний комунізм таки пануватиме над світом. На основі цих документів арґентинський уряд генерала Арамбуру домагається, щоб Венесуеля відобрала право азилю Перонові, і щоб ніодна американська держава не давала права на побут колишньому арґентинському диктаторові. Недавно Перон заперечив твердження, що він підготовляє революцію в Арґентині. Він твердив, що теперішній арґентинський уряд має всякі клопоти, але це дістеться з вини самого уряду. Уряд повідомив, що знову зліквідував нову змову пероністів, заарештувавши 35 осіб, між ними 6-ох колишніх генералів і двох адміралів. Згідно з повідомленням розвідки нове повстання мало початися вже 27-го лютого, але вчасне заарештування змовників тому перешкодило. Змовники мали змагати до викликання економічного хаосу, до виконування терористичних актів та до генерального страйку.

Конґресова Комісія прийняла законопроєкт про охорону громадянських прав

Вашинґтон. — Правнича Підкомісія в Палаті Репрезентантів одноголосно прийняли дещо змінений урядовий законопроєкт про охорону громадянських прав. Тепер цей законопроєкт піде на повну комісію в вівторок 5-го березня, де його ухвалення є запевнене. Тоді також почне над ним працю Сенатська Правнича Підкомісія. Але в політичних колах передбачають, що в Сенаті проти того законопроєкту почнеться обструкція південних демократичних сенаторів, які не хочуть допустити до його ухвалення. Та сподіваються, що вдасться зручним маневруванням перемогти ту обструкцію, і голосування в повному Сенаті могло б відбутися в перших днях квітня. В Палаті цей законопроєкт легко зможе перейти, бо там немає можливости обструкції.

Приходить до порозуміння в справі вишколу ґвардистів

Вашинґтон. — В Конґресі стараються зліквідувати те непорозуміння, яке заіснувало між армією й Крайовою Ґвардією в справі довготи вишколу вояків - ґвардистів. Досі вояки ґвардії вишколювалися під час літніх вакацій та кінців тижня. Цього року президент Айзенгавер зарядив, щоб починаючи від 1-го квітня ґвардисти вишколювалися впродовж шістьох місяців, а пізніше ще доповнювали свій вишкіл під час кінців тижня. Представники Крайової Ґвардії противилися цьому зарядженню, пропонуючи обов'язковий вишкіл впродовж 11-ох тижнів. В Конґресі виринула компромісова пропозиція, щоб цього року вишкіл ґвардистів тривав тільки 11-ть тижнів, але від 1-го квітня 1958 року вояки Крайової Ґвардії, які зголосяться до тієї військової формації, мусіли б відбувати шестимісячний вишкіл. Гадають, що на цю компромісову пропозицію комісії Палати Репрезентантів погодяться і уряд і ґвардія. Голова Підкомісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів конґресмен Овертон Брукс запропонував компромісову пропозицію, згідно з якою вояки Крайової Ґвардії, до 1-го січня 1958 року переходили б тільки 11-тижневий вишкіл, а ті, які зголосяться пізніше, мусіли б вишколюватися впродовж 6-ох місяців.

● Суддя Найвищого Суду в в Ню Йорку Семюел Г. Гофстедтер покарав 3,000-доляровою гривною власників домів Сідні Саркнера і Моріса Саркнера, які не забезпечували своїх комірників опалюванням та гарячою водою.

ЛУКА ПАЛАМАРЧУК ЛАЄ АМЕРИКУ І УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

ПРЕДСТАВНИК ПІДСОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ В ОН ВИСТУПИВ В РОЛІ МОСКОВСЬКОГО ПРОКУРАТОРА ПРОТИ АМЕРИКИ ЗА „ІНТЕРВЕНЦІЮ" ТА ПІДТРИМКУ „БУРЖУАЗНИХ НАЦІОНАЛІСТІВ"

Об'єднані Нації, 26 лютого. — Щоб якось відплатитись за резолюцію ОН з 12 грудня 1956 р., в якій СССР був натаврований переважною більшістю членів ОН за збройну інтервенцію в Угорщині, представник СССР в ОН, Василь Кузнєцов, вніс на Політичній комісії ОН 25 лютого 1957 р. резолюцію, засуджуючи ЗДА за „ламання чартеру ОН" і ведення проти СССР і країн т. зв. народних демократій „підривної роботи".

Ще того самого дня, після промови Кузнєцова, слово забрав член американської делеґації, сен. Вільям Ф. Новленд, гостро розправляючись з совєтськими оскарженнями і називаючи їх „глумом над наявними фактами". Новленд назвав резолюційний внесок СССР ще одною пропаґандивною спробою Москви відвернути увагу світу від справжнього заколотника миру, носія аґресії і поневолення народів — совєтського імперіялізму, що кривавим здушенням угорського народного повстання розкрив себе перед цілим культурним світом.

Тоді, коли словесний двобій між Кузнєцовим і Новлендом ще був утриманий в сякому-такому дипломатичному тоні і совєтський делеґат оминав сочистих висловів, дебати чергового дня позначені безшабашними випадами проти ЗДА, що їх розпочав делеґат сателітної Альбанії. В півторагодинній промові він не лишив „сухої нитки" на державному секретареві Доллесові і його братові Алленові Доллесові, при чому дісталося немало й самому президентові Айзенгаверові. Зустріч Джана Ф. Доллеса з представниками поневолених народів назвав альбанець „зустріччю злочинців", що підготовляють нову війну; американську зовнішню політику окреслив, як „професійну диверсію, шпіонаж і терор супроти поступового світу соціялізму". Парафразуючи слова Хрущова „ми вас похоронимо", альбанський делеґат погрожував, що „проґресу соціялістичного світу не спинити гіснам з Волстріту" і що їм, комуністам, „належить майбутнє". Свою промову він переплітав численними, ніби правдивими, фактами з діяльности різних американських аґенцій, сиплючи назвами, адресами і цитуючи ряд летючок, розповсюджуваних в Альбанії „злочинними елементами альбанських квіслінґів на службі американських розвідок".

Виступ „оборонця" українського суверенітету

Після короткого виступу австралійського делеґата, який ствердив, що мав уже доволі часу запізнатись з тактикою совєтської делеґації на терені ОН і тому не дуже дивується її найновішому вихилясові, який треба потрактувати як ще один пропаґандивний трюк, голос забрав делеґат т. зв. Української Радянської Соціялістичної Республіки Паламарчук. Спершу його промова мала загально-совєтський характер, він таврував „західній імперіялізм" і доказував, що немає сили, яка „стримала б колесо історії", що вже одна третина людства стала на шлях соціялізму і з нього ніколи не зверне. Рушійною силою цього „західнього імперіялізму" і найбільшим ворогом "прогресивного людства" є сьогодні ЗДА. Не зважаючи на своє членство в ОН, казав Паламарчук, ЗДА офіційно ведуть аґресивну політику і законами санкціонують підривну та шпигунську роботу в СССР і країнах народної демократії. Зупинившись довше над т. зв. законом Керстена з 1951 р., він перейшов далі до обговорення „т. зв. американської політики визволення", цитуючи уступи з промови Джорджа Кеннана, який буцімто сказав, що визволення має прийти зсередини поневолених народів і що цьому процесові треба допомагати висилкою аґентів, терористичними актами і пропаґандою. Переповівши тоном всезнайка про техніку „американської підривної роботи" і, крім Аллена Доллеса, назвавши Едґара Гувера головним пляновиком політичної розвідки, Паламарчук піднесеним голосом протестував проти „ворожої дії американців на шкоду українського народу" і, як на „делеґата України" пристало, зайнявся з'ясуванням „кривд", заподіяних американцями українському народові. Реєстр претенсій Паламарчука під адресою ЗДА доволі довгий. До речі, за останні роки ледве чи ставав котрийсь з делеґатів УССР на такі „патріотичні котурни" і порушував нараз стільки українських справ і в такому насвітленні, як це зробив Паламарчук. Властиво цей уступ його промови найкраще було б передати в оригіналі, а що „українська делеґація" до хвилини, коли пишуться ці рядки, не виготовила копій промови і їх годі було роздобути, приходиться відтворювати його думки з записок.

Що їх коле!

Паламарчук твердив, що за останні роки ЗДА посилили свою підривну діяльність проти українського народу: тільки за 1955-1956 рр. на терені УССР виловлено 2000 бальонів з летючками „підривного змісту", при чому поранено кілька людей. До якої міри посунулась „безсоромність американських борзописців" з різних аґенцій, а в тому числі й радіо „Вільна Европа", мав би свідчити „факт", що кинено клевету на київських студентів, мовляв, вони виступали

(Закінчення на стор. 2-ій)

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ВІДКИНУЛИ СОВЄТСЬКУ СКАРГУ ПРОТИ ЗДА

Об'єднані Нації. — Спеціяльна Політична Комісія Об'єднаних Націй, яка складається з усіх членів ОН, відкинула в середу 27-го ц. м. скаргу СССР на „підривні дії" З'єдинених Держав проти комуністичних країн — 53 голосами проти 8 при 11, що стримались від голосування. За совєтським внеском голосувало тільки вісім комуністичних держав, але навіть Юґославія здержалась була. Стримались також Афґаністан, Бірма, Цейльон, Індія, Індонезія, Єгипет, Савд Арабія, Сирія і Ємен. З европейських країн, крім Юґославії, стрималась від голосування також Фінляндія, яка — через свою повну залежність від „доброї волі" совєтського сусіда, не хоче нічим дразнити його. Вісім держав не були приявні: Австрія, Мадярщина, Йорданія, Марокко, Лібія, Судан, Тунісія і Південна Африка. На тому засіданні Політичної Комісії в середу гострі протисовєтські промови виголосили репрезентанти Перу і Філіппін. Д-р Мануель Фелікс Мауртуа з Перу звернув увагу совєтському представникові, що найкраще доказати правдивість своїх тверджень і власну невинність — відкривши кордони для невтральної слідчої комісії, чого властне комуністичні держави найбільше бояться.

ЧОТИРИ АРАБСЬКІ ДЕРЖАВИ ПРОГОЛОШУЮТЬ СВОЮ НЕВТРАЛЬНІСТЬ

Каїро. — Чотири арабські держави, які були репрезентовані на конференції в Каїро в першій половині цього тижня своїми головами, оприлюднили спільний комунікат в якому підкреслюють, що вони в теперішній міжнародній ситуації зберігають позицію „позитивної невтральности". У тому комунікаті, що появився в середу 27 лютого ц. р., савді - арабський король Савд, йорданський король Гуссейн, сирійський президент Шукрі аль-Куватлі й єгипетський президент Ґамаль Абдель Нассер репрезентували „арабські держави", дармащо — як звертають увагу пресові коментарі — у тій конференції не брали участи також арабські держави Ливан ані Ірак. У тому комунікаті висловлюється подяку савді-арабському королеві Савдові за його вияснювання в З'єдинених Державах становища арабського світу та оборону суверенних прав Єгипту до Суецького каналу. Ствердженo, що король Савд інформував учасників конференції про свої розмови з президентом Айзенгавером. Названі чотири держави дуже строго виступили проти перебування ізраїльських військ на решті окупованих ними єгипетських земель й заявили, що поки Ізраїль не відкличе своїх військ, все ще триває проти Єгипту стан аґресії. Цей зворот — за пресовими коментарями — мав би означати виправдання єгипетської акції зупинювання очищувальних робіт в Суецькому каналі. Нічого не згадуючи про „доктрину Айзенгавера", комунікат чотирьох арабських володарів твердить, що „їхня (тих 4-х держав) сила зросла в єдності їх народів, їхня безпека зросла завдяки зростові силі їхнього війська". „Арабські держави, які зустрілись на тій конференції, потверджуюсь своє рішення боронити арабський світ проти шкід від „холодної війни". „Оборона арабського світу має виходити від арабської нації у світлі їх дійсної безпеки і поза засягом чужинних договорів". Наприкінці комунікату чотири арабські країни виступають проти англійської „аґресії" проти Ємену та заявляють свою солідарність з альжирськими арабами в їх боротьбі „проти імперіялістичних сил". За пресовими повідомленнями, король Савд намагався включити у той комунікат заяву проти-комуністичного характеру, але йому це не вдалося, бо його підтримав у цьому тільки король Йорданії Гуссейн, зате виступили проти цього єгипетський Нассер і сирійський Шукрі аль-Куватлі. Королеві Савдові мало теж не вдатися переконати названих двох про-совєтських президентів, що треба позитивно поставитись до нової американської політики на Середземньому Сході і зазначити це у спільному комунікаті.

Ізраїльський конфлікт наближається до кінця

Об'єднанні Нації. — Після 45-хвилинної розмови поміж державним секретарем Доллесом з одного боку та ізраїльським міністром закордонних справ Голдою Меєр і амбасадором Аббою Ебаном з другого, появилась вістка, що конфлікт, який вибух внаслідку відмови Ізраїлю відкликати військa з смуги Ґази і побережжя Акаби буде поладнаний впродовж найближчого дня-двох. Ізраїльський уряд погодився у „принципі" на останні американські пропозиції. ЗДА, Канада, Англія, Франція, Голляндія і Норвегія, як головні морські держави мають проголосити, що вони вважають води затоки Акаби міжнародними з правом до користування ними всіх держав без ніякої дискримінації. Це дасть гарантію для мореплавби для ізраїльських кораблів. Водночас З'єдинені Держави й інші західні держави мають повести на терені ОН таку акцію, яка в майбутньому охоронить Ізраїль проти єгипетських диверсійних атак. За інформаціями часописів, виготовляється тепер таку американську резолюцію, яка знайде згоду Ізраїлю і Єгипту, так, що резолюція азійсько-африканських країн, що закликала до санкцій проти ізраїлю, взагалі не буде голосована.

В Альжирі очікують змін

Альжир. — Прийнята 15-го лютого ц. р. на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй резолюція про „мирну, демократичну і справедливу розв'язку" проблеми Альжиру викликала надію, що у французько-альжирських відносинах прийде швидко якась зміна на краще. Проте знавці відносин твердять, що не слід сподіватися швидкого припинення націоналістичного партизанського й терористичного руху, бо в альжирському підпіллі дуже сильна течія непримирливих принципіялістів. В 17-членній Національній Раді націоналістичної організації Визвольний фронт нема довір'я до французької доброї волі, а коли б навіть вона й була, то, мовляв, Франція не має можливости здійснити обіцянок про вільні й контрольовані вільним світом вибори та пізніші реформи. Коли на терені Альжиру мають діяти 1,000 виборчих домівок, то обсерватори від ОН не були б всилі перевірювати їх. А проте, за посередництвом марокканців ведуться в Марокко тайні розмови на тему можливостей припинення дальшого проливу крови в Альжирі.

У СВІТІ

● Уряд Південно - Африканського Союзу відмовив візи американському духовникові, д-рові Джорджові Карпентерові, секретареві Міжнародної Ради Місіонарів, не подавши причин відмови. Здогадуються, що це сталося у зв'язку з заявою цього духовника після його відвідин у Південній Африці в 1954 році. Він сказав тоді, що мільйон людей в південно-африканських копальнях працюють у невільницьких умовинах 19-го сторіччя.

● Юґославський уряд видав декрет про „тимчасову" конфіскату всіх земельних невжитків. Для „освоєння" їх створено окрему хліборобську кооперативу. Відшкодування за ці землі дадуть тільки тим власникам, які не здібні до праці.

● Контрадмірал Джордж Дж. Дюфек, командант американської полярної експедиції в околицю південного бігуна, заявив, що на сім заснованих у тій околиці американських баз, які мають збирати матеріяли для Міжнародного Геофізичного Року, витрачено досі 55 мільйонів долярів. Передбачається витратити ще 15 мільйонів. Експедиційний табір на т. зв. Малій Америці ч. 5 має бути зліквідований з огляду на дуже важкі атмосферичні, топографічні й геологічні умовини.

● Західньо - німецький уряд погодився дати відшкодування за шкоди, спричинені нацистським режимом, громадянам вісьмох західніх країн Европи: Англії, Франції, Данії, Бельгії, Голляндії, Люксембурґу, Греції і Норвегії. Досі признане було відшкодування тільки жидам та німцям, які перебувають в Західній Німеччині й поза нею.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОМОЩУЙМО ШЛЯХ УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВДІ

У теперішній стадії нашого суспільного життя і активности можна зауважити таке відрадне явище: щораз більше наших людей уважно читає різні англомовні видання, щораз більше людей виловлює відтіль невірні, а то й з ґрунту фальшиві дані про Україну і щораз більше таких, які реагують на це. На сторінках однієї тільки „Свободи" раз-у-раз можна читати завваги різних наших громадян, що ось там і там вони знайшли таке-то неправдиве твердження. Згадати б тільки про три останні найяскравіші приклади зі сторінок „Свободи" — І. Світ: „Україці у двох американських альманахах", С. Каленик: „Комуністична пропаганда в американському підручнику" й проф. Роман Смаль-Стоцький: „За вірну інформацію світового робітництва". В кожній з отих трьох статтей наводились цитати, що вимагали рішучого спростування. В кожній з тих статтей подавано докладно назву книжки й видавництва, що її видало. Статті були чіткі, прозорі, ділові і надзвичайно вартісні своїм змістом. Навряд чи можна знайти кого, хто не погодився б з поглядами авторів тих статтей та їхніми висновками. Але після прочитання цих і багатьох подібних статтей залишався завжди той самий сумнів: хто використав поданий в них інформаційний матеріял, щоб спростувати невірні дані чи домагатися в тих виданнях нових конкретних даних про Україну? Який практичний наслідок мала оприлюднена в нашій пресі стаття?

Очевидно, що коли вся справа вичерпувалася тим, що український читач знаходив в американській книжці чи журналі невірні інформації про Україну, або ворожу Україні і здебільша водночас Америці комуністичну тенденцію, і писав про це статтю до української газети, а ніхто тієї статті не використовував на відповідному американському ґрунті — то користь з таких дописів і інформацій мінімальна. Нам відомі деякі громадяни, які взяли вже собі за принцип — вичитавши таку невтішну американську інформацію, чи відкривши закаптурену ворожу тенденцію в американському виданні, — відразу писати до даного видавництва. Один молодий український діяч-ідеаліст, який має поважні заслуги на полі такої індивідуальної пропаганди української правди на американському і навіть міжнародному терені, з власних грошей видав уже сотні долярів на закуп англомовних українських видань, що їх залучує на доказ своїх тверджень даним американським авторам чи видавництвам. Відрадним явищем є спростовування українськими читачами в льокальних американських газетах чи батьками українських дітей в американських школах неправильних інформацій про Схід Европи.

А все ж сьогодні ми вже є в такому положенні, що можемо і повинні вести цю акцію більш пляново і скоординовано. Маса дуже доброго матеріялу і багато нагод для діяльности в користь цієї нашої правди і в користь американського знання східньо-европейських справ та правдиве „Рашія" були б тоді основніше, повніше та з кращими результатами використані. Наприклад, статті, що їх друкується в українській пресі у відповідь на всілякі неточності та невірності, що їх допускаються в українських справах американські автори і видавці, мали б куди більшу вартість і практичну користь, якби їх зміст передавався негайно до тих американських джерел, з яких виходять ці неточності. З практики знаємо, що без уваги в американських колах не залишаються і голоси української преси, але треба би, щоб хтось про це дбав.

Ясно, що завдання пляної і скоординованої акції в поширюванні української правди позитивною інформацією та в спростовуваннях і вияснюваннях неточностей і перекручень в поодиноких американських виданнях належить у першу чергу нашій політичній репрезентації, УККомітетові. Багато в цьому відношенні робиться, але багато ще треба зробити, хоч би саме в ділянці скоординованої акції всього суспільства проти перекручування української правди. Наші наукові інституції, як НТШ і УВАН, також могли б у цій справі багато зробити, зокрема в науковій та виховній ділянках. Варто б цим справам віддати більше уваги і в наших англомовних виданнях.

Маємо всі дані й можливості розгорнути таку акцію якнайширше. Про це вже було багато мови на всіляких форумах, але всі пляни завжди вимагають насамперед відповіді на запит: звідки взяти фонди? На це може відповісти тільки наш найширший загал своєю збільшеною жертвенністю на народні, політичні, культурні й харитативні цілі. Для кожної нашої акції фонди є тією математичною підставою, ставши на якій можна порушити землю. Маючи тієку сильну матеріяльну підставу, наші інституції і ми, як спільнота, могли б з успіхом промостити шлях українській правді до її остаточної перемоги.

ЛУКА ПАЛАМАРЧУК ЛАЄ АМЕРИКУ І УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

проти уряду і демонстрували в Києві. Про цю демонстрацію відважився говорити на одному публічному вічу у Филаделфії американський конгресмен Едгар Мартін, дармащо самі київські студенти з обуренням відкинули американську клевету. Американці безперервно закидають на Україну групи агентів з радіостаціями і саботажним знаряддям; скинуто з парашутом Охримовича, що, зловлений, признався, де його вишколювали і з якого летовища коло Франкфурту в Німеччині він вилітав; в околиці Одеси скинено Лахна, Макова і Гарбукова. „Виродки українського народу" з числа „українських буржуазних націоналістів" зараз же після розвалу Німеччини почали шукати пристановища у нового хазяїна. Т. зв. Українська Головна Визвольна Рада вже в 1946 р. запропонувала американцям свої послуги, а незабаром після того вся українська еміграція опинилася на поводі американців. Про це зізнав „визначний український еміграційний діяч Иосиф Крутій", який в 1954 р. зірвав з „українськими буржуазними націоналістами", бо переконався, що всі українські отамани пішли на службу до американців. Той же Крутій оповів, що ген. Капустянський побував у Парижі й Вашингтоні, де обговорював справу створення української армії під плащиком вартівничих сотень. Інтриганти типу Степана Бандери і Андрія Мельника вислуговуються американській розвідці, а всією шпигунською роботою керують Стівенс, Родес, Кейтс, Печ, Діс. Наскільки безцеремонно обходяться американці з Українською Національною Радою, вказує факт, що АКВБ прямо заказало від УНРади підпорядковатись Комітетові. А що взяв собою АКВБ, про це зізнав інший „визначний український еміграційний діяч", який зірвав з „українськими буржуазними націоналістами" — проф. Василакі. Для чого, після кількох років співпраці з АКВБ, стало ясним, що ця інституція є знаряддям американського імперіялізму. Василакі буцімто почув від Печа, що 90% фондів АКВБ походять з урядових американських фондів і що АКВБ може фінансувати тільки „практичну роботу", а не еміграційні акції. В числі організацій, які займаються цією „практичною роботою", є мюнхенський Інститут для вивчення історії й культури СССР. Який це інститут — свідчить факт, що на його чолі стоїть людина, яка, бувши висукаником гітлерівців в одному КЦ в Прибалтиці, „скупала свої руки в крові совєтських патріотів". Далі, на підставі зізнань Василакі виходить, що ні одна українська еміграційна організація не є самостійною. Всі вони дістають підтримку від американців і дають на те, щоб могли жити „еміграційні верховоди", тоді як рядові еміґранти не підтримують їхньої злочинної акції. Склад еміграційних партій не переходить кількох людей. І так, Українська Соціялістична Партія нараховує всього 3 членів, УНДС мав у кращі роки 10 членів, не більше 3-х членів має УРДП, Селянська партія складається всього-на-всього з одної людини. І з такими то організаціями переговорюють не лише американські розвідчики, всякі Сарджент і Печі, але й високопоставлені урядові особи, включно з державним секретарем Доллесом. 19 жовтня 1956 р. він, Доллес, прийняв на годинній розмові цілу групу тих українських самозваних лідерів; в грудні 1956 р. відбулась конференція цих зрадників і запроданців батьківщини — з т. зв. представниками поневолених народів у Білому Домі і їх прийняв шеф східнього відділу міністерства закордонних справ Бім. Годину він вислухував наклепи на народи Східньої Европи, а в тому числі й на УССР.

Дійшло — мовляв Паламарчук — уже до того, що ЗДА, які мають дипломатичні стосунки з СССР, дозволили на те, що член уряду, міністер праці Мічелл взяв участь в мітингу українських еміґрантів 30 грудня 1956 р. й виголосив там брехливу заяву. За грубе втручання у внутрішні справи УССР треба вважати спеціяльне засідання обидвох палат американського Конгресу 22 січня, на якому відзначувано пам'ять контрреволюційного режиму, що загниздився був 40 років тому в Україні і що його викинув український народ. Конгресмени і сенатори застановлялись навіть над тим, щоб рік-річно відзначати це свято як день незалежности України, і щоб ллятн помиї на український народ. Але їм замало слів, вони творять змову проти „суверенної держави українського народу". Ця діяльність спрямована проти інтересів не лише народів Східньої Европи, але й американського народу. Совєтам закидають ширення пропаганди і загострювання стосунків. „Ми не хочемо загострювати відносин, ми лише проти втручання у внутрішні справи держав, згідно з статутом ОН. Ленін вказав шлях для співжиття народів, XX З'їзд КПСС підтвердив ці напрямні, і тому підривна робота ЗДА заслуговує на осуд, тому ми підтримуватимемо резолюцію, внесену СССР" — закінчив Паламарчук, який свою промову виголосив по-російськи.

Тоді як „revеляції" Крутія й Василакі подавав Паламарчук радше реферуючим тоном, з обуренням говорив він про події останніх тижнів на американському терені. Зокрема, відвідини українських представників у державного секретаря Доллеса і відзначення американським Конгресом українського державного свята змусили його вбратись в тогу „оборонця" українського суверенітету. Про український державний суверенітет і про „кривду, що її завдали українському народові ЗДА", Паламарчук прямо кричав і робив з виступу секретаря Мічелла справжню державну аферу.

Любомир О. Ортинський

Ярослав Курдидик

СЛІПИЙ КУТ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Домінуючим у світовій політиці є все ще обшир Середнього Сходу, на якому ситуація, як то кажуть, зайшла у сліпий кут. Цим сліпим кутом є Акабська затока, і, мабуть, мало хто призадумувався над тим, що ключ для розв'язки кризи в тому обширі лежить у руках недавнього американського екзотичного гостя, нафтового короля, Ібн Савда.

Серед дрібних острівців, розкинутих в Акабській затоці (Тіранські острови) найбільший, який стратегічно розмежовує півострів Синай від Савд Арабії, належить не Єгиптові, а Савд Арабії. Цей острів лежить так, що з нього дуже легко контролювати або й блокувати цілу Акабську шию. Після арабсько-ізраїльської війни 1949 року Савд Арабія дозволила єгипетським військам залишитися на цьому острові, які його уфортифікували і таким чином заблокували доступ ізраїльським кораблям до порту в Елаті.

Під час останньої воєнної кампанії ізраїльські війська зайняли цей „контрольний острів" і тепер не без слушности заявляють, що не евакують його доти, аж поки не отримають повної ґарантії на вільне судноплавство і вільний доступ до свого порту. Кажуть, що цей перший важний фактор був предметом останніх розмов між американським урядом і королем Савдом. Від згоди короля передати Тіранські острови, очевидно на деякий час, під контролю ОН, у великій мірі залежить розв'язка одної з найбільш дразливих проблем у відносинах між Ізраїлем та його арабськими сусідами.

З останньої заяви президента Айзенгавера про солідаризування ЗДА із становищем ОН, виходить на яву, як саме вирішено під час відвідин короля Савда справу окупації цих островів ізраїльськими військами. І треба признати, що для ЗДА не було іншого виходу, якщо вони хочуть затримати свою летунську базу в Даграні, — що, як кажуть фахівці „тернину в підошві" большевицького походу на підбій Середнього Сходу. Ще важливішим для ЗДА є здобуття опінії арабського світу, який большевики, користаючи з ізраїльсько - арабського напруження, надзвичайно тонко намагаються прихилити на свою сторону.

Щоправда, думки відносно цього політичного питання різно поділились. У політичних американських колах є чимало голосів, які уважають, що справа проїзду Акабською затокою і Суецьким каналом не може бути монополізована ані королем Савдом, ані диктатором Нассером, і що ці дві проблеми слід уважати за такі, які в першу чергу належать до компетенції ОН. Тепер ОН стоїть, однак, під впливом африкансько-азійського бльоку, і є загальна тенденція натиснути на Ізраїль, щоб він, без ніяких особливих ґарантій, стягнув свої війська з району Гази й Тіранських островів. Очевидно, що Ізраїль відмовився це зробити, і тим самим віч-на-віч став перед загрозою санкцій.

Але якраз із цією пресією на Ізраїль активізуються й інші, відсунені й неполадні, справи санкцій. І так, у поважній американській пресі появилися голоси, які зі слушністю запитують: Коли ми дійшли до того моменту, щоб застосовувати санкції до Ізраїлю, то мусимо бути сумлінними й справедливими і розпочинати їх з того місця, де слід. Першою державою, на яку треба було б накласти найбільш драконівські санкції, є Совєтський Союз, який окупував 25 держав проти їхньої волі, а останніми часами в одній з них, на Мадярщині, перевів таку масакру, яка обурила весь цивілізований світ. Але як поступили в тому випадку ОН? Вони розвели цю трагедію в повені балачок і так і залишили не полагодженою.

Друга справа — це справа „великого миротворця", Індії, що „роздирає ризи" з приводу „колоніяльних насильств" та безправної окупації, але сама відкинула переведення плебісциту в Кашмірі й окупувала його проти волі переважно мусулманського автохтонного населення.

І нарешті преса наводить „найбільше покривдженого" — Єгипет, який готовий стати нічим іншим, як буферною державою совєтського комунізму на Середньому Сході. Чому ж не переведено проти нього санкцій, коли він на безсумнівне доручення Москви „знаціоналізував" Суецький канал, а перед тим сім років провокував Ізраїль своїми нападами. Такі прикрі висновки робить преса.

І справді — чи можна карати Ізраїль санкціями тільки за те, що він мала й слаба держава, а такому велетневі, як СССР, всі його насильства проходять безкарно? І чи тоді можна говорити про справедливість?

А далі, як виглядатиме роля, вплив і авторитет ОН? Невже уся їх діяльність мала б зводитися до того, щоб їхні члени виголошували пацифістичні промови, яких ніхто не слухає і не респектує, а тим паче не збирається виконувати?

Як виходило б, не без слушности заявив Бен Гуріон, духовий і політичний провідник Ізраїлю, що, мовляв, санкції проти Ізраїлю були б дуже слизькою і небезпечною пробою для престижу не лише ОН, але й цілого західнього світу, якого теперішнє політичне становище слід розглядати не тільки, як поразку в обширі Середнього Сходу, але в першу чергу, як наявне безсилля протиставитися комуністичній інфільтрації, що часів від часу змінює свою форму, хісце і тактику...

НА ДОВГИХ КОСАХ...

На довгих косах срібні зорі
І срібний місяць на чолі...
У сні так снишся винозора
З жемчужним усміхом своїм.

Колись ти бігала весела
З вінком ромену і пісень,
Здавалося квітками і зелом,
Що ти — весняний білий день.

Тепер далеко за морями
Твоя голівка запашна,
І ніч, і день — тобі лиш рями,
І літо вже — твоя весна...

ВІРА ВОВК

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МИСТЕЦЬКА ЦЕНТРАЛЯ

Перед кількома літами писав я про потребу українського "Who is who in America". Цю проблему в нашому організованому мистецькому житті заповнив частинно виданий у міжчасі Вид. „Карпатська Зоря" „Провідник".

Однаково ж є ще друга справа, що також вимагає полагодження. Це справа Української Мистецької Централі (Exchange).

Досі в нашому професійному мистецькому житті панує хождення напомацки.

У нас є багато співаків, інструменталістів, танцюристів (ок), мистецьких ансамблів тощо, які бажали б улаштувати свій концерт чи іншу мистецьку імпрезу. З другого боку є багато установ, що бажали б улаштувати таку імпрезу у себе.

Є у нас артисти — малярі та різьбарі, що бажали б улаштувати мистецьку виставку чи збути свої твори — є знову установи чи одиниці що бажали б мати таку виставку улаштувати чи твір набути.

Є письменники чи поети що бажали б улаштувати свій авторський вечір а також установи що бажали б такий вечір зорганізувати.

Є у нас деяка кількість українських фільмів та особи чи установи, що їх експлоатують — та установи, що тих фільмів потребували б.

Зрешою є що наше мистецьке життя повинно процвітати. Та на перешкоді стоїть одна річ. Багато наших мистців чи авторів самі є своїми менаджерами. Деякі мають своїх менаджерів. Однаково ж заінтересовану загалові не є відомі ані адреси мистців, ані адреси менаджерів. Зорганізування якогось виступу вимагає довгого листування тільки на те, щоб випукати адресу.

Майже кожен наш фільм має іншого власника, а знову треба довгого листування, щоб вияснити фільм замовити.

Такі умовини — треба думати зменшують наше професійне мистецьке життя.

Цьому можна б легко запобігти через створення Української Мистецької Централі (Окрейшен Артістік Ексченджі).

Така централя могла б бути зорганізована при якійсь наших установ, могла б також бути — хто знає — може й з кращим успіхом зорганізована на бизнесових основах.

Вона не мусіла б займати місця усіх менаджерів, хоча для багатьох наших мистців чи авторів — зокрема тих, що самі адмініструють своїми справами вона могла б заступити їх з успіхом. Завданням її було б — в першу чергу — мати адреси усіх наших мистців та авторів. Знати, хоча б у приблизних вимогах, дані осіб чи групи — гонорар за виступ, чи мають виступати в довільний час чи лише по кінцях тощо. Знати ціни за визначення фільмів. Знати найкращу пору виступів кожного мистця чи автора, згл. висвітлень кожного фільму.

Така централя, фахово проваджена, заощадила б багато зайвого листування нашим установам, що бажали б улаштувати якусь мистецьку імпрезу, а з другого боку — збільшила б число виступів наших мистців, улегшила б їм плянування мистецьких турне, і взагалі пожвавила б наше артистичне життя.

Д-р Роман Верес
Гренд Рапідс, Міш.

„На землях далекого Нариму"

Під таким заголовком вмістила „Правда" з 30 січня ц. р. нарис якогось І. Рождественського про Нарим — відоме ще з царських часів місце заслання політичних в'язнів у Західньому Сибіру, над рікою Об'ю. Звичайно, ні про які концтабори в нарисі немає й слова, — автор пише про „совєтських людей", вільнонайманих робітників, про „багатющий край риби і лісу, край кедрових горіхів і червоних лісових ягід, край тваринницьких ферм і заливних луків". А проте, з цього нарису можна скласти собі бодай деяке уявлення про теперішнє положення і умовини праці політичних в'язнів, вивезених до того далекого „гибельного краю" на повільне вмирання. „Деревину заготовляють тут, — пише Рождественський, — цілий рік. Особливо тяжко приходиться в завірюшні морозяні місяці. Буває, що по три-чотири змін не виходять із своїх кабін шофери. Яскраві світла з трудом пробивають густе зимове мряковиння. На допомогу загрузлим у снігах машинам приходять всемогутні бульдозери. Умовини найтяжчі. Возити дерево приходиться іноді за сто кілометрів до берегів рік. Дуже погано з житлом. Часто будують так: поставлять зруб, складуть абияк піч, „приткнуть" вікна — і, будь ласка, вселяйся! Про ніякі вигоди нема мови. „Вигоди" створюй сам, добудовуй теж сам. Єдині гості у лісників — керівники комбінату. Налетять, як сувора метелиця, нагнають, накричать — і від'їдуть..."

Як виходило б з цього нарису, звільнення з концтаборів якоїсь частини в'язнів гостро позначилося на стані заготівель дерева, спричинивши кризу. І так, І. Рождественський пише: „Туго в лісі з людьми. На багатьох дільницях бракує половини й більше потрібного числа робітників. Добрих умовин для них не створюють, тим то й тікають вони (вільнонаймані робітники, — Ред.) частенько з лісу, шукаючи кращого... Зима в розпалі. Лютують морози, гуляє хуртовина, засипає снігом тайгу..."

„УКРАЇНА МОЯ БАТЬКІВЩИНА" — ТВЕРДИТЬ КОНГРЕСМЕН ОТТО КРУГЕР

Вашингтон. — Дня 14 лютого ц. р. конгресмен Отто Кругер з Півн. Дакоти запропонував Конгресові ЗДА вписати до Конгресового Рекорду листа д-ра Антона Жуковського, голови стейтової Філії УККА на Півн. Дакоту, разом з Декларацією Незалежности, підписаною громадянами Белфілд, П. Д., як також промову заст. голови Філії УККА п. Степана Ф. Глебічука. Водночас він склав від себе інтересну заяву: „Хоч мої батьки були німці, Україна була місцем мого народження і була моєю Батьківщиною аж до часу, коли я мусів покинути її, уникнувши цим страхіть, які від цього часу побільшилися нечувано". — Цією заявою конгресмен Отто Кругер спростував всі твердження, що він походить з Росії. Вже від п'яти років конгресмен О. Кругер є здецидованим приятелем українців і нашої визвольної справи. До таких же приятелів з цього терену треба зачислити сенаторів Вільяма Лянгера, Мілтона Р. Юнга і конгресмена Ушера Л. Бурдіка.

О. Дерет

МЕСНИК

(Із циклу: Трос ведмедів з білою латкою)

(5)

Коли ведмедя по науці відводили до його барлогу і він облизував напухлі п'яти та стогнав з болю, красуня Аза, ка з щирим жалем дивилася на його муки, тихо й обережно підходила до нього, ніжно гладила по голові, шептала на вухо потішаючі слова й оливою гоїла рани. Ведмідь заспокоювався, лизав її руки й вдоволено бурмотів. Аза тихо приспівувала давні циганські колискові пісні, і ведмідь засипляв, заслуханий в дивну мелодію. Подовгу сиділа коло нього Аза, снуючи чорні думки.

Ведмідь почав танком заробляти на хліб для себе й циган. Міряв із табором далекі шляхи по австрійській імперії, заходив аж до Румунії, мандрував по степах України, біг прив'язаний до воза курними дорогами, прів під спеки гарячим літом і мерз в часі зимових завірюх. Постійно був в русі, як рухливе й неспокійне було циганське життя. По селах і містечках збирався кругом нього жадібна до видовищ юрба, і він під звуки бубна виконував примітивний танок. Знову село, знову майдан повний людей. Утікають сільські собаки із спущеними хвостами й наїженою шерстю, зачувши небезпечного звіра. Але він лагідний. На палці кагаиець, крізь ніздрі пересилене кільце. Сила його нікому вже непотрібна, навіть йому самому. Не страшна, бо сплутана. Занимили дикі інстинкти, бо бук привчив корится волі людини. Дикий ведмідь зробився слухняним працівником, комічним балетмайстром. Часом тільки відзивалися десь глибоко в пам'яті заховані, поламатовані спомини молодечих літ, мрячні, неясні. Тоді ведмідь, лежачи під возом, прижмурював очі, щоб викликати образ давнього, призабутого, але такого принадливого й радісного. Образи ті втікали, розпливалися в темряві, переплуталися з гіркою дійсністю. Ведмідь жалібно зідхав і лежав непорушно байдужий до всього й всіх.

У Івана знову віджила звичка до легкого заробітку. Дібрав він собі нових товаришів і, багатьох людською кривдою, гуляв з пройдисвітами. Витрачував гроші на чужих жінок і в приступі непогамованої злости побивав без причини Азу й ведмедя. І знову сиділа Аза довгими ночами коло звіра, але цим разом не шептала вже йому слів любови, — ні, повні ненависти горучі звуки, що родилися в неї під впливом жадоби помсти, настороювали, а не присипляли ведмедя.

— Слухай, ти, дурний ведмедю. Як довго ти ще будеш блазнем і посміховиськом людей? Ти, рабе проклятий, Чи вже забув, що тебе породила вільна мати у печері, у вільному борі, а не за ґратами в неволі? Ти бродив по лісі вільний, не було для тебе ні огорожі, ані визначених доріг. Сам визначав для себе ловецькі шляхи на полонинах, де паслися білі вівці, до ліщини, де звисали смачні горіхи, до малинників із запашними ягодами. А тепер? Прип'яли тебе до воза й показують людям заради грошей. А як загуде бубон, то ти вже за звичкою підіймаєшся на лапи й блазнуєш. А знаєш чому? Бо бубон пригадує тобі, як тебе вчили танцювати на розжареній бляхі. Правда, що тоді добре пекли тобі лапи? Га-га! Пам'ятаєш? А я милосердилася над тобою й гоїла твої рани, бо думала, дурна, що врятую твою звірячу гордість. А ти зробився слухняним слугою як своє опплювлюєш. Звик до кільця й дрючка, як віл до ярма. Гірко плакала б твоя мати, якби побачила, якого виродка привела на світ. Вже певно забув, хто її вбив, як вона важко ранена намагалася стати в обороні своїх братів. Ну, нащур добре вуха, я тобі пригадаю: цей самий Іштван, він убив твою матір. А ти, проклятий, коришся йому, як паршива собака. Де ж поділися твоя сила й відвага? Помилилися володарі твоєї країни, що вельми на своїх гербах малювали образ ведмедя, як знак відваги й непоборної сили. Ти не ведмідь, а трусливий заєць, що лякається кожного шелесту. Ти радий, що у порох кусень смердючого м'яса, як нагороду за невільничу службу. А кожний найменший спротив карають буком і бичем. Дивися на нас, циган. Ми народ вільний. Не визнаємо ні кордонів, ні держав. Не маємо володарів над собою. Нині тут, завтра деінде, бо нам належить весь світ. А твій світ під возом, в загратованій клітці. Воля це найбільший скарб людини. За неї вона воює і життя своє віддає. Краще смерть, як неволя. Не бурмочи, немовби я тобі лю бовні слова шептала. А ти візьму бука, і будеш ревіти, як під ударами Іштвана.

Циганка спересердя вдарила з усієї сили кулаком ведмедя по голові. Він сперелляку зірвався на ноги і здивовано дивився на неї.

— Ну, лягай! Не хочу я тобі кривди робити. І так не масш жадного приятеля між нашим народом. Мій рід споконвіку поневолював твій. Але мені жаль тебе. Жаль мені і самої себе. Яке я маю право жадати від тебе, щоб у тобі відродився вільний звір, я сама циганка, вільна лише на словах, а в дійсності Іштванова невільниця. Ми обоє дуже бідні, ведмедю. Тобі болять рани тіла, а мені, крім того, й рани душі. А може і в тебе є душа, що не менше від моєї терпить, але тільки стогонами виявляє свій біль. Хто може про це знати. Може ти болісні більше, як я, бо я можу висловити своє терпіння, а ти його душиш у собі. Ну, лягай! Так, гарно. Бачу, що забув уже про мій удар, бо й очі заплющив і тихо бурмочеш, лю дививсь. Щоб ти ноги, коли гладжу тебе по голові.

І знову сиділа циганка коло ведмедя, і знову дивні думки снувались в її голові.

Терпів звір, терпіла й жінка. Та десь глибоко заховалий віджив у них спротив. Ведмідь почав часами дивитися злісними очима, коли попри нього проходив Іштван, і злісно бурмотів, коли його ім'я згадувала Аза.

Була темна, повна неспокою ніч. Вже з вечора темні хмари бовваніли на небі, роз'яснювані яскравими спалахами далеких блискавок. Гудів глухо грім, як барабан перед битвою. Ведмідь, прип'ятий на ланцюг, ходив неспокійно під возом, видзвонюючи ним, як невільник кайданами. Іштван, вернувшись напідпитку, перевертався на возі, не можучи заснути. Більше, як гуркіт грому, дратував його брязкіт ланцюга. Подразнений, скочив з воза й почав немилосердно бити ведмедя патиком. Звір спочатку по-невільничому приймав побої, але доведений докраю, несподівано відродився в своїй первісній жорстокості. Раптовий скік уперед, дикий рев — і звірячі пазурі залишили на грудях Іштвана ряд дертих, глибоких ран. Від сильного поштовху Іштван упав на землю і лежав переляканий, не здаючи собі справи, що з ним сталося. Ведмідь ричав, намагаючись зірвати припону й досягнути свою жертву, а біль в ніздрях від напруженого кільця викликав у нього ще більший приплив люті. Іштван опритомнів. Звівся на ноги, торкнувся рукою грудей і відчув на пальцях липкий плин. В одній хвилині розвіявся хміль, очі заблищали жадобою помсти. Миттю вхопив він сокиру і стояв вичікуючи слушного моменту, щоб одним ударом розплатувати ведмедеві голову. Від світла блискавки вістря сокири заблищало вогнем карающого меча, а циган робив враження дикого демона. Але з темряви ночі вискочила Аза і, немов розлючена кітка, що стає в обороні своїх малих, кинулася на цигана і вирвала йому з рук сокиру.

— Ах, то ти, циганське кодло, змовилася на мене з ведмедем! Смерть твоя й його!

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Л. Луців

ДІЯЛОГ ПРО АВТОРКУ, ЩО „ХОЧЕ ПИСАТИ ЩИРУ ПРАВДУ'

— Вачу, що докінчуєш читати „Духів і дервішів" Віри Вовк*). Я її прочитав, але не розумію добре, чому авторка так назвала свою першу більшу працю, написану мистецькою прозою.

— Між 13-ма розділами в цій праці один так і називається „Духи й дервіші". І ти там повинен шукати відповіді на свій запит. В тому розділі Андрій розказує „казку" про мусульманського дервіша — монаха, пустельника, який „навіть не знав, в чому полягає його велика сила панувати над духами хаосу". А на 63 сторінці письменниця закінчує той розділ такою заявою: „Моє серце закипіло якимсь страшним вогнем, і я заприсягла собі боротися з духами хаосу, бо моє особисте, скромне щастя пекло мене нестерпним соромом перед цим худим і заплаканим личком дівчини".

— Пригадую собі. Це слова про „дівчинку в червоній виповзлій хустині", Раїсу, якій обтяли косу, бо в її волоссі були воші. Авторка закінчила розділ „Praeludium" заявою, що хоче писати „в цій книзі щиру правду, так глибоко, як це тільки можливе для поета вищерблених грабових листочків і кольорових камінців „з-над Черемошу".

— І вона дійсно так пише, коли признається до того, що „була тираном" в відношенні до своєї прибраної сестри — приятельки Зої, яку „змушувала малювати на горісі, бо їй (цебто авторці) було там вигідніше писати поезії."

— Але в листі до Ольги Мак авторка вважає цей свій твір своїм „Діхтунґ унд Варгайт", а в подібних творах побіч щирої правди є й видумка. І так воно є і в „Духах і дервішах", хоч авторка ще раз говорить, що її „твір не мальований, і тому може й дещо засірі її персонажі", бо „якби вона розказувала фантазію, то її „вертеп" (так називається другий розділ твору) був би „може цікавіший".

— Воно не важне, чи це дійсна, чи тільки мистецька правда, про яку треба говорити, оцінюючи літературний твір. Пригадай собі, що Віра Вовк записала у своїм щоденнику (ст. 53): „Я викинула з мого життя троянди і пориви. Важне не те, що я переживу, а те, що з пережитого перетворю".

— Воно то так. Але за 30 років, коли якийсь наш студент-українїст писатиме докторську працю на тему „Автобіографічні дані в творчості Віри Вовк-Селянської", то він не зможе дати собі ради з таким фактом, як той, що на 15-ій сторінці „Духів і дервішів": „Мама сиділа переважно у своїх батьків в Бориславі й там учителювала". Але в архіві шкільного інспекторату в Дрогобичі він знайде документи, що пані С. вчителювала в селі коло Дрогобича, де управителем школи був той самий „директор Карпінський", про якого є згадка в цій книзі.

— Це немає жадної вартости для оцінки твору!

— Твоя правда! Я хотів отак тільки згадати про ті клопоти майбутнього історика літератури, який хотів би дослівно брати авторчині заяви.

— Направду, нишпориш у дрібничках, які не мають значення для твору. Пригадай собі мудрі авторчині думки з 19-ої сторінки, де вона пише: „Життя коротке, я не можу розкидати великодушно часом і енерґією тільки на малі фраґменти. Маю алерґію проти фраґментів: вибачте, як вам це здається запедантичне!"

— Але ж авторка на 93-ій сторінці признається, що розкидає енерґію на фраґменти. „Справді, що я уявляла собою? Писала якісь поезії, які здобудуть може вінок пересічної поетки, рисувала квіти і тільки квіти, грала кілька кусків на фортепіяні, і то затрачувалося, бо я не мала інструменту, знала кілька мов — недокладно . . ."

— Це було більше як десять років тому. Пізніше авторка стала навіть „засувора для себе", але не змінила цієї життєвої постави, бо „не думала ставити собі низьких норм". Читаючи „Духів і дервішів", ми згадували горду авторку „Царівни" і великі вимоги до себе авторки „Камінного Господаря". Віра Вовк дуже молоденькою мусіла залишити рідну землю. На чужині вона мала нагоду пізнати зблизька західню культуру. Знання кількох мов дає їй можливість вивчати найкращі твори світової літератури. І тому мені трохи дивне твоє становище до цієї майже нової авторки, про яку частіше почали згадувати у зв'язку з шикаґівським літературним конкурсом. А звідки ти знаєш про ті подробиці з Бориславом і Дрогобичем.

— Я знав її покійного батька ще з Праги в двадцятих роках. Зустрічався з ним і в Галичині. Авторка вірно передає його погляди: „Так спішитися з наукою, як це ти останньо робила, добре таким, що хочуть скоро зловити кусок хліба в ролі якоїсь секретарки чи машиністки, але не для тих, що хочуть начерпати справжнього, глибокого знання. В шостій клясі ти була б завжди за іншими, а так (в п'ятій) будеш першою". Батько був вдоволений, що його дочка вибрала такий „несолідний" фах, як поезія, не шукаючи „практичного" зайняття.

— Тож, на твою думку, „Духи й дервіші" не належать до тих „перших" творів, про які говорить авторчин батько?

— Гадаю, що якби він був живий, то відрадив би їй вже тепер писати книжку з „свого життя" на зразок „Діхтунґ унд Варгайт" Поґана Вольфґанґа Ґете. Ґете написав перший том свого славного твору, мавши 61 рік, а четвертий том вийшов аж через рік після його смерти (в 1833 році), а помер він на 83-му році життя.

— Але й тепер її „Духи й дервіші" не приносять авторці сорому, хоч вона ще молода. Вона говорить про себе як про поетку, і тому, можливо, в цій прозовій праці немає тих усіх прикмет, яких вимагається від епічного твору.

— Авторці й так пощастило написати свою більшу річ мистецькою прозою. Цей твір не має цікавої фабули, але його читається легко, хоч ширшого читача, який шукає в книжці „історії", він не зможе захопити. Це ніби щоденник авторки, в якому вона нанизує свої переживання в зв'язку з подіями. Знову треба б згадати О. Кобилянську, але та письменниця все ж таки давала в своїх повістях хоч деяку фабульну нитку, біля якої групувала свої переживання.

— Але Віра Вовк таки особистість. Вона не хворіє на „модерність", і мені подобається оте місце з її книжки: „Мені однаково, чи це буде кому в смак, чи не всмак, чи це модерно, чи ні. Ні один невіруючий філософ, ні письменник не переконав мене глибше, як Новий Завіт, і я не могла б дати свого чудового Бога за будь-яку гіпотезу".

— Її християнські засади, широка освіта, зачерпнута з західніх джерел, її безперечний талант та амбіція й гордість (про яку вона сама згадує в своєму творі), її працьовитість і витривалість у праці (згадаймо хоч би те, що їй вдалося добути становище професорки каледжу в Бразилії, чим осягнула вона рекорд між українськими жінками!), — є запорукою, що вона дасть українській літературі ще цінніші твори, ніж ті, які вже появилися.

— Тішуся, що й ти маєш високу думку про авторку „Духів і дервішів".

— Бо що правда, то правда. Авторка молоденькою дівчинкою покинула рідний край, але вона „все ще черпає з нього за всі минулі роки свого циганського блукання по чужих закутинах. Так як сирота, що з гордощами, хоч у сльозах, підносить голову, пригадуючи: „В мене теж були батьки, я не знайда". Авторка й далі живе спогадами про „вищерблені грабові листочки і кольорові камінці з-під Черемошу".

— А що скажеш про її мову, яку вона добре знає, хоч майже половину свого життя провела в чужому середовищі?

— За мову відповідає також видавництво, яке повинно було виправити деякі фрази в цьому творі. На закінчення можна побажати авторці, щоб вона й надалі жила в тому своєму „реальному світі вищих реальностей", про який говорить на 110-ій стор. свого твору, і щоб виправдала ті надії, які на неї покладав її шляхетний батько, що згинув у дрезденській катастрофі під час другої світової війни, не залишивши своїх пацієнтів під час бомбування Дрездену.

*) Віра Вовк. Духи і дервіші. Українське Видавництво. Мюнхен, 1956, ст. 160. Обкладинка Зої Лісовської.

Ірина Ш. Шуварська

ПЕРЕД ОБРАЗОМ МАТЕРІ З ДИТИНОЮ

Пам'яті М. Радиша

Вона схилялася, —
[ти багнв, —
і син до скроні припадав.
За мерехтінням від ладу,
хрестами руки найбагатші

затримати шукали.
[Трагу! —
уста горіли, — поведу
від погляду,
[з троянд грудей;
і з мене твориться
[ненаге. —

Ось мати обійма дитя . . .
з твого захоплення кохає,
і віддиха твоїм життям.

Лямпадками перед горою
одухотворена вага
від джерела у твір ляга.

Елленвил, Н. Й,
Літо 1956 р.

В. Несторович

ТАЛАНТ І НЕВСИПУЩІСТЬ

(В 5-ті роковини смерти Юлії Шустакевич)

У хроніку українського Дітройту був занесений сумний запис: 26 січня 1952 р. перестало битись серце жінки, громадської діячки великого формату, однієї з найкольоритніших постатей старої української іміґрації в ЗДА, Юлії з Малевичів Шустакевич. Жалібними акордами пролунала ця вістка по різних місцях нашого поселення, особливо по тих, де Покійниця залишила, побувавши там, нестерту пам'ять про Богом їй даний талант і невсипущість сіячки добірного зерна в людських душах.

Юлія Шустакевич

Своїм талантом заблистіла Юлія Малевич ще на Західній Україні, де вона й вродилася (Теребовля). Хоча на сцені українського театру під проводом Й. Стадника вона, як молода артистка, щойно привчалася міняти маски своїх роль і виявляти свою мистецьку особовість у світлах рампи, то вже й тоді поривала глядачів своїм драматичним і голосовим обдаруванням. Вона ж знайшлася навіть на вершинах своєрідного успіху, коли в ролі Марти в опері Ґуно „Фавст" у Чернівцях (і то в приявності австрійського наслідника престолу Карла) показалась гідною партнеркою американської артистки з Метрополітен Опери, Едіти Де Лайс, що як гість співала партію Марґарити. Свої і чужі театральні критики дали тоді високу оцінку виступові молодої Юлії. Це був уже поважний старт до сценічної кар'єри.

Але доля готувала для неї далеку мандрівку. В 1913 р. вона, разом з Миколою Шустакевичем, її чоловіком, виеміґрувала до ЗДА. І тут, серед українських поселенців та американців, розгорнулась у цілій своїй красі і силі її багатюща душа, душа артистки, співачки, режисерки, організаторки і журналістки. Це була душа полум'яна, завжди в дії, невсипуща.

Життя в неї напочатку складалось так, що не довелось сидіти на одному місці. Між початковим Клівлендом і кінцевим Дітройтом родина Шустакевичів спинялася довше чи коротше у містах: Йонґставн, Питсбурґ, Ґренд Рапідс, Шикаґо, Нюарк, Ню Йорк, Олифант. Стиль життя волокитів міг кожному набриднути, тільки не Юлії Ш. Вона ж бо 6 років ділила долю й недолю українського театру в Галичині. А він теж не мав тривкого осідку і вирізьблював типи богемістів — мандрівників з вірою у велич своєї місії. Так, ця місія, післанництво, наснажувало її мистецьку душу до дії, до творчости щораз то в новому середовищі, в нових умовинах.

Довго треба б перераховувати ті всі театральні вистави, побутові й інші п'єси, що появились на сценах різних міст з ініціятиви Юлії Шустакевич, з її режисерією і в виконанні передових роль.

(Закінчення на сто. 4-ій)

Ярослав Зубаль

СТОРІЧЧЯ ВАЛЬКІРІЇ

Валькірія (Ді Валькюре) — це назва однієї з найкращих опер Ріхарда Ваґнера, великого німецького музики-композитора, що вчинив великий переворот у музичному творенні не тільки в 19-му сторіччі, але має свій вплив ще й сьогодні. Ваґнер був генієм в повному значенню і в цьому він був переконаний, та й цим можна пояснити велику відвагу його виступу на музичну арену, в той час, як він мав таких великих попередників і сучасників.

Щоб належно зрозуміти творчість Ваґнера, подамо декілька фраґментів з його життя.

Народився 22 травня 1813 року в Ляйпціґу, в родині поліційного урядовця Фрідріха Ваґнера. В шість місяців по його народженні вмирає батько, а дев'ять місяців пізніше його мати, виходить вдруге заміж за Людвіґа Гасра, що був театральним актором. Гаср дістає постійну працю у Двірському театрі в Дрездені, куди й переноситься вся рідня. До 14-го року життя Ваґнер був знаний як Ріхард Гаср. Деякі й приписують йому походження від Гасра тому, що він був артистом, та це невірне. Його дві старші сестри Йоганна Розалія і Кляра Вільгельміна були — одна артисткою, а друга — співачкою, а старший брат Карль Альберт (що був безспірно сином Фрідріха) був відомим актором і співаком та театральним менаджером в Берліні, а дочка його Йоганна Яхман — співачкою.

На 12-му році життя Ріхард вчиться вже гри на фортепіяні, на 14-му відвідує Ніколяйшуле, на 17-му Томасшуле і вже тоді, під дириґентурою Г. Дорна, виконують його увертюру в театрі в Ляйпціґу. На 18-му році життя стає учнем композиції у проф. Вайнлінґа на університеті в Ляйпціґу. На 20-му стає хормайстром у Вюрцбурґу, на 21-му на протязі року директором театру в Маґдебурзі. На 23-му одружується з молодою акторкою Мінною Плянер в Кенігсберґу. Вона скромна, уміркована і поважна. На 24-му стає музичним директором театру в Ризі, на 26-му іде з Риги через Лондон до Парижу, на 29-му виводять його оперу „Рієнці" в театрі в Дрездені, де й він стає придворним дириґентом. Під час революції в Дрездені Ваґнер втікає до Швайцарії. На 42-му році відвідує Лондон, де стає дириґентом Королівської Філармонії. На 48-му слухає перше виконання Лоенґріна у Відні. На 51-му стає громадянином Баварії й осідає в Мюнхені. На 57-му, по смерті Мінни, одружується з Косімою фон Бюлов, сестрінкою Ліста. Пожиття з першою дружиною не було щасливе. На 59-му році осідає в Байройті, де з його участю був збудований театр, спеціяльно пристосований до виведення його опер. Там на 63-му році життя виставлено його славну квадрилогію Перстень Нібелюнґів: Золото Рену, Валькірію, Зіґфріда і Сумерк Богів. Рік пізніше він відвідує втретє Лондон, а на 69-му році відбулося перше виконання опери Парсіваль у Байройті. Дня 13-го лютого 1883 р. Ваґнер вмирає у Венеції на 70-му році життя.

Як вже згадано, Ваґнер був такий певний своєї геніяльности, що готовий був посвятити все і всіх, щоб добитися своєї цілі. Він слушно казав, що Бетговен промовив останнє слово в інструментальній музиці. Наступним дальшим кроком мала бути „музика насичена поезією", щось нове. Це й є та музична поезія чи радше музична драма, що її дав світові Ваґнер. Він твердив, що самі слова не можуть висказати-віддати найвищого роду поезії. Слова є корінням, а музика є цвітом. Щоб осягнути найбільшу красу, треба створити гармонійну комбінацію обидвох: коріння наповнити життєвим соком, а цвітові надати найкращі кольори. Але цвіт був для Ваґнера важливіший як коріння. Він був, як і Бетговен, інструментальним композитором і він впровадив ідею Бетговенівської Дев'ятої Симфонії в оперу. Він заокруглив окрестральну мелодію з вокальним акомпаніяментом і поетичною словною фантазією в одну нерозривну цілість. Є певна аналогія між Бетговеном і Ваґнером, —і коли тріюмфальний хорал Дев'ятої Симфонії можемо назвати драматичною симфонією, то опери Ваґнера — це симфонічна драма. Всі елементи симфонічної драми Ваґнера — оркестра, голоси, слова, сценарій і сама сцена — все це пов'язане в одну цілість неначе однією ниткою-провідним мотивом. Хоч провідний мотив це не винахід Ваґнера, він у інших композиторів був штивний і нежиттєвий, а у Ваґнера став живим організмомш наче обличчям людини.

Філіппа Рамо треба вважати за-предтечу музичних драматургів, якими були фон Ґлюк, Ваґнер й Ігор Стравінський. В добу Ваґнера найбільш популярними були опери Белліні й Обера, це в початках творчости Ваґнера. І так автор Тернер подає, що опера Белліні-Норма, з артистичного становища щодо щирости почувань, драматичної вірности і музичного таланту може рівнятися з оперою Таннгайзер Ваґнера, а арія з тієї опери п. н. „Каста Діва" є сучасними музиками оцінювана вище, як арія „О, вечірня зоре" в Таннгайзері. Дальшим наслідником Ваґнера в музичній драмі треба

(Закінчення на стор. 4-ій)

Катря Чагар

ВЕЧЕРНИЦІ

Був це час вечерниць. Сніговії позавівали дороги, а вітри завивали протяжно по широких стаях. Придорожні верби тільки маячіли, потонувши в снігу.

Оподалік за селом, — в полі, стояла обведена садом хата. Коли йдеш до цеї хати днем погідним, то наче сонце з тобою йде. Коли йдеш сумерком, погасаюче сонце червоні квіти малює перед тобою і засновує осніжений сад золототканню. А йдеш північчю, ляк збирає від скриплячих осик, окутаних пітьмою ночі.

Явдонька сиділа в хаті на лаві під вікном і на метіль дивилась. Русяві коси спливали двома струями по плечах. На висках яріли рум'янці, а уста всміхалися задумливо. Брови оксамитовою черню мінилися, довгі вії отінювали карі очі. Біле чоло, наче з самого алябастру — задумане було.

В печі горіли дрова сичучи. Іскри тріскочучи вискакували з-поміж горіючих полін і пропадали в челюстях.

Високо на стінах висіли святі образи. Безліч їх. Одні наче пробігали довгим рядом, інші розвішені поодиноко, а під ними візерунки з червоного паперу, які Явдонька ще перед Різдвом повитинала і розліпила.

Все прикрашене в хаті. Полички мисника вистелені зубкованим папером, а на поличках поливані миски з квітами. Тарілки мальовані в маки, рожі і птахи — висіли на стіні біля печі — прикріплені — невідомо навіть як. Знімали їх тільки на велике свято, або на празник.

Вдаряє полум'я з печі. Палають іскри, освітлюють Явдончину постать, її білі руки. Мов би нічого не робила багацька дочка, тільки бровами чорними гонорується і устами, як спіла малина. Та жупанами оксамитовими, що їх мати накупила. І подушками високими, в пішевках з узорами на три долоні широкими — гонорується — та веретами перетиканими.

Явдонька встала з лави, підійшла до дзеркала та стала піврозплетені коси доплітати. З шухляди стола виняла рожеву стяжку і вплела в коси. Над чолом кучері розчесала. Чобітки взула, червону спідницю зі збирками одягнула, долом підшиту шовковою лиштвою, сорочку застегнула багряними гарасівками і білесеньку, ткану запаску запняла.

„Будуть вечерниці сьогодні в мене. Піріжків напекла я вчора, а книшів ще по Різдві остало". Роздумувала Явдонька. І обернулась дивлючись у дзеркало, аж коралі на грудях задзвеніли і ментелі срібні.

***

„А на моїй головонці
Шовкова хустина —
Я її вишивала
До схід сонця, при віконці
Квіти накладала."

Вже каганці блимають. Один на столі, другий на печі, третій біля комина, а ліхтар, завішений під самим сволоком, ясно освітлює хату. Явдонька лави і столи стерла, подушки на постелі поправила, а Юстина, її мати поралась при печі біля вечері. Кипів борщ у поливаних горшках і пахло грибами, ковбасою та борщевим квасом. Пара здіймалась біля комина, повільно розходилася по хаті й осідала каплями на вікнах і дверях. Поліна в печі догоряли, а Юстина ожогом розгрібала жар.

Уже молодиці на вечерниці почали сходитися. Перша ввійшла в хату Мокрина. Висока, в темній хустці, у кожусі. Під пахою держала навиту повісмом куделю, а веретено торчало встромлене у повісмо.

— Добрий вечір! — поздоровила господарів.

— Дай Боже! — відповіли господарі.

Мокрина закинула свій кожух на жердку над постіллю, а сама в вуглі хати, на лаві з куделею сіла.

Друга прийшла білява Анна. Волосся наче пшеничний колос висмикувалося дрібними кучерями з-під хустки, очі голубіші волошок, а вишневий ґорсет з викраюваними зубцями приставав до її стану, наче б цей ґорсет на стальках був.

Третя Параска пишна ввійшла. Пишною — її звали, бо уста в неї завжди запишнені були. Намиста на її шиї й не розібрати скільки . . . Шнурки коралів аж під біле підборіддя врізувалися. Бурштини, мов липневий мед просвітляли, і скляні пацьорки із славних ярмарків щонайкращі на її шиї та перли світючі, як каплі травневої роси.

І Катерина файна — прийшла. Намисто на її шиї аж горить, наче ці маки, що в житах цвітуть. Замолодичена зеленою хусткою в сиві пави, з високою підстілкою навколо чола. На високих грудях шелестять голубі стяжки підкоральні. Ґорсет з темного, зеленого сукна стискає стан стрункий, крісілата спідниця шумить і підківки дзвенять. Рукави сорочки з широкими вуставками, з безліччю зборів майоріють, як білі крила лебедя, що знечев'я на темні води прилинув.

Обернеться Катерина — і стан її гнеться. Підійде кроків декілька — і підківки іскри крешуть. Стане посеред хати — і ввесь убір дорогий на ній хвилює. Сяде за столом, зідхне — і намисто на високих грудях дивними барвами виграє. А бровами чорними наче моргне знечев'я, мов забулася, то двигне їх вгору, як шнурочки рівні, то опустить додолу, наче замрилася. Засміється — і зуби рівненькі то біліють білістю слоневої кости, то рожевіють від барви червоних намистів.

— Відчиніть! Відчиніть! — загукав жіночий голос у сінях. — А то я в потемках дверей знайти не можу!

Кинулась Юстина двері відчиняти і в хату ввійшла Варвара в засніженій загортці і в чобітках, з мотовилом і з куделею. По хаті перебігла потупуючи, а сніг з чобіток осторонь відлітав.

— Метелиця яка! Ледве добралась по снігах! — говорила Варвара, опираючи мотовило об комин, щоб обісхло. — А на стаях, як я злякалась! Дивлюсь — щось чорне так і шусть повз мене, полем побігло та в лісах пропало! Я швидко завернула в село та перелазами попід хати — так до вас добралась!

— Може це вовк був, Варваро? — стали питати молодиці.

— Ох, не знаю! Зі страху не можу опам'ятатись. Може й вовк . . .

— Вовк світить очима.

— Ні! Очі не світились . . .

— Так це був лис! Той, що до Гнатишиних курей занадився, — стала пояснювати Юстина.

Варвара стояла біля печі, розтирала та розгрівала до жару руки.

— Запарі мені в руки зайшли! За халяви снігу набралось і за обшивку натрусилось! — бідкалася Варвара. Скинула загортку і, стоючи біля печі, витрушувала сніг з-поза обшивки.

— Як я через Микитин перелаз перелазила, мотовилом яблуні зачепила, а сніг платами посипався мені на голову . . .

Обсушила чобітки й огрівшись при печі, з своєю куделею біля Параски пишної сіла.

— Ти ще й з мотовилом Варваро прийшла! А я свого не брала. — говорила Параска, запишнюючи уста.

— Хочу моток сьогодні домотати! З десять пасем до мотка не стає. Либонь не напряду я сьогодні десять пасем . . .

— Воно — з мотовилом і безпечніше йти . . . А це, чи вовк на чотирьох ногах, чи на двох, завжди мотовилом оборонишся! — жартували молодиці.

— Ах! Вам тільки сміхи в голові! — зарум'янилася Варвара.

Каганець освітляв її обличчя. Погідне чоло то біліло в тінях, то рожевіло від полум'я, яке прихапцем вихоплювалося з печі. Смагле обличчя пашіло ще від вітру, хрястки носові роздувалися і налиті рожевою барвою уста дрижали, як платки троянд.

Була без ґорсета. Сорочка з вишитою широкою пазухою біліла сніжною білістю, а кінці великої, червоної хустки з турецькими взорами, обпливали Варварині плечі . . . Безліч срібного терміття злітало на її кучері, на чорні дуги брів і припорошувало хустку.

Казали, Варвара — в дивних любується чарах . . .

Відданиці, з а д и х авшись, поприбігали. В кожної чобітки підківками підбиті, ґорсети гаптовані в польові троянди й пшеничний колос, та димки цвітисті. Хустини на головах білі, шовкові, рясно квітами вишивані, гладдю настелювані. Повісмом тонесеньким, як павутиння, самим чесаним, куделі понавивали.

Старі пряхи поволі сходилися. В деяких куделі клоччям навиті, їхні пальці згрубілі, до клоччя навиклі радше, як до повісма. Он Гануська горбата — на стільчику з своєю куделею сіла — і ніс у неї видовжився і горб торчить. Очіпок полиняв, чоботи розчавлені і волос сивий.

Он Матвіїха — в полотняній димці, брови насупила, клоччя прядучи. Іваниха . . . Здається вічна. Вона буває на всіх весіллях, хрестинах, вечерницях. Без неї ніде не обійдеться. Ані стара, ані молода, завжди така сама. Здається, що молодість від неї відійшла — а старість ані брів не порошить, ані волосся не торкає, ані рум'янців на щоках не займає.

Пряхи під куделями на лавах позасідали. Сиве повісмо пушками підбирають, а то й зубами прикусюють, підсмикують, щоб рівно нитка прялася. Веретена перед себе випускають, прядеться тонесенька нитка. Кружать веретена, хвиркотять. Молодиці веретенами обертають так швидко, наче в пушках їхніх крутяться не веретена, а іграшки. Дівчатам ще нитка рветься, їхні пальці ніжні, мов лист весняний, не так, як у старих прях, що їм пушки до крови порепались. Спадає терміття з куделів, прителяє лави . . . Прядуть прями і співають . . .

Про козака, що коня напував і про милу, що з криниці воду брала.

Про печери підземні, а в цих печерах червінцями скрині понабивані . . .

Про царенка дністрового, що в чарівні, літні ночі понад Дністром ходить, а квіти тоді розцвітають вогнистими барвами. Цебричок дністровий оранжевими намистами береги нанизує, сірничок, як живим полум'ям береги освітляє. Фіялкові азалії дністрові — криваві чаші в світлі місяця отвирають . . . Квіт леготу розцвітає . . . спросоння шовковими платками повіваючи, метелики будить і вони крильцями десятибарвними в леті кружляючи світять . . . Іде царенко весь у квітах, сяючи . . . Русалку з Дністра викликає . . , Так крутіжі дністрові русалок не пускають. Снами чарівними цвіти її присипля-

(Закінчення на стор. 4-тій)

ТАЛАНТ І НЕВСИПУЩІСТЬ

(Закінчення зі стор. 3)

Вони будили приспані душі, прокидували в них почуття до покинених колись осель і до України, як цілости, оживляли місцеві товариства та давали поштовх до заснування нових організацій, гуртків, хорів тощо. Мистецький рівень тих вистав вирізнювався сильно від того, що здебільшого досі появлялось на аматорських сценах „Просвіт", „Народних Домів" і ін., хоч і в тих часах траплялись нерідко культурні режисери, добрі хормайстри й організатори. Талант і досвід Юлії Ш. слідний був не тільки в її власних сценічних креаціях, але й у других. Молодь і старші взорувались на ній, корились її авторитетові і запалювались вогнем, яким вона постійно горіла.

Значення побутових п'єс Юлія Шустакевич доцінювала належно. Вона бачила, як живо сприймала авдиторія їх зміст і яка їх національно-виховна вартість. Та маючи у своїй ранній молодості можливість виступати в операх („Фавст", „Мадам Батерфляй") і в оперетах („Циганський Барон" і ін.), вона з ентузіязмом бралася сама чи включалася активно (створена в 1922 р. „Українська Оперна Дружина" з ініціятиви Корикори) в постави українських опер („Катерина", „Запорожець за Дунаєм", „Наталка Полтавка"). Своєю грою і голосом здобувала завжди високу оцінку в пресі. „Героїнею була загально люблена артистка Юлія Шустакевич, — писав рецензент „Катерини" у „Свободі" з 31 січня 1922 р. — Її гра була незрівняна. Великий її драматичний талант і питома м'якість голосу просто гіпнотизували публіку. Не диво, що вона з подивом й ентузіязмом вітала свою артистку".

Сценічною діяльністю не вичерпувалися її природне обдарування, мистецьке надхнення і невсипуща енергія. Її заходом чи при її тісній співпраці влаштовувались концерти й академії, здебільшого присвячені Шевченкові, Франкові, Лесі Українці, національним героям чи видатним історичним подіям. Ті імпрези відзначала теж англомовна преса включно з фаховою.

Сцена й естрада мали ще одну вартість для неї :вона могла разом із другими піти назустріч матеріяльним потребам місцевим і, що дуже важне, старого краю, таких установ як Рідна Школа, Т-во Українських Інвалідів, Український Незалежний Театр, а згодом і скитальців у Німеччині. Її чутке серце відгукувалось на кожне прохання помочі, і з цього приводу вона не раз збирала гарячі подяки.

Започаткована в Ню Йорку нова ділянка для вияву багатогранної індивідуальности Юлії Ш., радіофонія — стала після переїзду в Дітройт головним змістом її дальшої діяльности. Від 1933 до 1948 року „Щоденна Українська Радіопрограма" зі станції WBBC — WSLB (під організаційним проводом Миколи Шустакевича, а під артистичним — її) дала великі можливості тісного контакту з українцями Дітройту і популяризування словом і звуком загальних, а найбільше українських культурних вартостей. В тому Юлія Шустакевич виявила велику майстерність, добираючи багатоцінні програми, музичні, вокальні і для мистецького слова. Радіоркестра, хори (ось як „дівочий хор"), театралізовані нею повісті українських письменників, скечі власного авторства, доповіді й полум'яні патріотичні промови, — все те підносило духа в наших людей.

Про українські радіоавдиції Шустакевичів ми недавно писали в „Свободі" з приводу 25-річчя. Ми відзначили там теж коротко ролю пані Юлії, яка, поки жила, в цих авдиціях „маґна парс фуїт".

Згадавши скечі, доповіді тощо, які вона писала, мусимо зазначити, що в неї було добре журналістичне, а навіть письменницьке перо. Читачі „Свободи" напевно пригадують чимало дописів і статтей з її підписом. Адже відгукувалась вона на різні громадські, культурні і політичні події головно на сторінках цього щоденника і в англомовному „Юкрейнєн Віклі". В щоденнику помістила вона теж написані здебільшого для своєї „радіогодини" скечі, жартівливі сценки, діялоги, спогади й оповідання. Також у журналі „Наше Життя" було надруковано не одно з її писань. Жіночий рух і намагання зорганізувати якнайкраще українське жіноцтво становили важне звено в ланцюгу її активности і патріотичних данин далекій Вітчизні. Вона ж бо була одною з 8 жінок-основоположниць і першою головою Союзу Українок Америки та завжди чинною в його філіях і відділах.

Врешті в добро Юлії Шустакевич треба вписати теж англомовну пропаґанду української справи. Де тільки була яка можливість, чи в Інтернаціональному Інституті, на терені протестантських церков, серед американського жіноцтва, чи в концертових і інших залях, вона доповідями, співом, виставками народної ноші, писанками тощо, сама і гуртом з другими нашими панями, зголошувала український нарід в коло висококультурних народів і з'єднувала йому пошану серед американців.

Заходом родини (з якої старша доня є тепер головою відділу СУА в Дітройті) появилась друком книжка „Мистецтву і Громаді" М. Дольницького, цілістю присвячена сл. п. Юлії Шустакевич. В ювілейному виданні п. н. „Українське Жіноцтво Дітройту" (1955) вшановано її працю і талант на 4-ох сторінках, а в „Ювілейному Альманахові" УНСоюзу (1944) чимало автобіографічних ноток є в її статті: „Український театр в Америці". Але найцікавіше було для мене розглядати архівний матеріял, старанно зібраний і вклеєний в грубий альбом, що його, як реліквію, зберігає родина. Хоч і не все вдалось зібрати чи зберегти, проте, те, що є (почавши від старокрайових театральних фото і вирізків з „Кур'єра Коломийського" про виставу Ганусі аж до некрологів) представляє цінний джерельний матеріял і вистачає, щоб сповнити пієтизмом кожного для цієї артистки і діячки, якої 5-річчя смерти оцим відзначуємо.

СТОРІЧЧЯ ВАЛЬКІРІЇ

(Закінчення зі стор. 3)

вважати Ріхарда Штравса (оп. Сальоме, Аріядна на Наксос, Електра й ін.).

Опери Ваґнера появлялися в такому хронологічному порядку: Весілля, Феї, Заборона Любови, Рієнці, Летючий Голляндець, Таннгайзер, Логенґрін, квадрилогія — Золото Рену, Валькірія, Зіґфрід, Сумерк Богів, — Трістан й Ізольда, Мистці Співаки з Нюрнберґу та Парсіваль.

Інші музичні твори Ваґнера це оркестральні, такі, як увернюри: Колюмбус, Фавст, Король Енціо, Полонія, Британія, Д-моль, Ідилля Зіґфрід і симфонія Ц-дур. Писав ще музичні твори на фортепіяно, хоральні твори, пісні та арії і багато драматичних творів, скечів й оповідань.

Ваґнер творив у 19-му столітті, такому багатому на музику. Його сучасники — це: ровесник Верді, Россіні, Вебер, Шпоґр, Шуберт, Бетговен, Брукнер, Маршнер, Обер, Берліоз, Белліні, Маєрбер, Брамс, Доніцетті, Галеві, Лортціңґ, Мусорґський, Шуман, Чайковський, Херубіні, Ґріґ, Мендельсон, Шопен, Спонтіні, Корнеліюс, Пуччіні, Гуно, Ґуґо Вольф, Ліст, Дебіссі, Ріхард Штравс, Равель, Бізе і інші. І, щоб зайняти одне з перших місць серед цієї плеяди музик, треба було бути дійсно генієм. Цікаво, що маючи 13 років він переклав 12 книг Одиссеї. Він читав Шекспіра в німецькому перекладі і знав оперу Вебера „Вільний Стрілець" напам'ять. Наймолодший зі семи дітей в родині, він вважав себе за першого між ними.

В добу Ваґнера жили визначні люди, як: Шопенгауер, Гете, Ґрімм (германська мітологія), Фоєрбах, Угліґ, Ніцше (написав „Народини трагедії з духа музики"). З цим останнім познайомився Ваґнер в Базелі у Швайцарії. Знаменним є, що, Ніцше радив Ваґнерові збудувати спеціяльний театр. Його приятель, славний диригент Ганс фон Білов, вивів оперу Трістан й Ізольда у Мюнхені перед королем Людвіґом Баварським, великим протектором Ваґнера. Ваґнер зустрічався з Лістом і Берліозом, приятелював з Рекелем і Бакуніним. Його приятелі і протектори — Отто і Матільда Везендонк, в віллі яких жив Ваґнер під час свого вигнання у Швайцарії. Велике враження на Ваґнера зробила Вільгельміна Шредер-Деврієн, молода і гарна співачка, що була тоді на вершку своєї слави. Вона виступила в опері Бетговена-Фіделіо. Про цей виступ так каже Ваґнер: „Коли дивлюся на все моє життя як цілість, я не можу знайти другої події, щоб таке глибоке враження зробила на мене". По цій виставі Ваґнер написав до співачки листа, в якому каже: „Від цієї хвилини моє життя набрало правдивої вартости, і коли колись почуєте моє ім'я в артистичному світі, так знайте, що Ваша поява спонукала мене зложити присягу щодо мого призначення".

Власні земляки сприйняли Ваґнера холодно, а то й вороже. В. Й. Тернер пише: Ваґнер був у дорозі до Відня, де мала бути виставлена опера Трістан й Ізольда. По дорозі зупинився в Ляйпціґу, де в Гевандгавзі був уперше диригентом увертюри до опери „Майстерзінґер фон Нюрнберґ" 1 листопада 1862 р. Письменник Едвард Даннройтер, що був на цьому концерті, так каже в енциклопедії Грове: Півпорожня заля, комплетний брак професійних музик, а при тому чудесне виконання й ентузіястичне домагання присутніх і оркестри — повторення. — Перші два виконання оп. Таннгойзер відбулися в Парижі. Третє Ваґнер мусів відкликати через фіяско, а саме через вороже наставлення т. зв. Джокей Клюбу і незвичайні сцени у театрі. Ваґнер був тоді без грошей, та йому помогли: П. Штюмер, принцеса Меттерніх і граф Гацфельд.

Про життя і творчість Ваґнера появилося багато творів (понад 100) і під цим оглядом він займає перше місце серед музик світу. Найкращий опис особи Ваґнера дає Преґер, який пише так: Ваґнер дбав про свою поверховність і говорив не без сарказму: „Дурні завжди мене ненавиділи". Із знатніших авторів Ернест Нюмен написав книжку „Ваґнер як людина і мистець".

Опера Валькірія, як і три інші частини тетралогії, основана на поемі п. з. „Перстень Нібелюнґів", що її Ваґнер перетворив на драму і написав до неї слова-лібретто як і до всіх інших своїх опер. В кожній з цих чотирьох опер розіграється зворушлива, драматична боротьба за владу між богами з Вотаном і між карликами-нібелюнґами з Альберіхом, на чолі. Перстень, символ цієї влади, опинюється в руках велетня Фафніра. Щоб його здобути знову, Вотан виховує на героя свого сина, з подружжя із смертною жінкою — Зіґмунда. В часі нападу ворожого племени ця жінка гине, а сестру Зіґмунда, Зіґлінду виховують чужі люди і потім віддають заміж насильно за жорстокого германського мисливого Гундінґа. Одного разу Зіґмунд, втікаючи від ворогів, заходить до хати Гундінґа ,не знаючи, що там живе його сестра. І тут зачинається нещастя. Зіґмунд, не знаючи, що це його сестра, залюблюється в ній. Вони втікають перед Гундінгом. Зіґмунд добуває меча, званого „Нотунг", що був вбитий в дерево серед хати. Цей меч має чарівну силу і хто його має, той непереможний. Але богиня домашнього вогнища Фріка вимагає від Вотана смерти Зіґмунда за зламання подружніх законів — викрадення чужої жінки. Вотан, хоч. нерадо, мусить уступити. В бою з Гундінґом гине Зіґмунд, коли Вотан ламає меча своїм копієм. Але й Гундінґ мусить згинути. Зіґмунда хоче рятувати в критичній хвилині Валькірія Брунгільда, найстарша з дев'яти божеських дочок Вотана, званих Валькіріями. Брунгільда рятує Зіґлінду, щоб хоч вона виховала другого великого героя Зіґфріда. Вотан засуджує Брунгільду на довгий сон та оточує те місце вогнем, доки не прийде лицар і не визволить її. — В опері багато драматичних моментів, як втеча і боротьба Зіґмунда з Гундінґом, чвалування Валькірій та їх бойовий виклик, гостра розмова Вотана з Фрікою, а потім з Брунгільдою і суд Вотана над нею. Та є й місця, де акція переходить з бойової в ніжно-сентиментальну, сповнену неземської краси і величі. Це діється, коли Зіґмунд співає любовну арію „Вінтерштюрме віхен дем Воннемонд" і в кінцевій сцені поєднання Вотана з Брунгільдою, коли він прощається з нею.

Як згадано, творчість Ваґнера мала великий вплив на сучасних і наступних музик. В українській музиці впливи Ваґнера в композитора Станислава Людкевича, а то в його творі „Кавказ". З українців, що виступали у минулому в операх Ваґнера, треба згадати співака Модеста Менцінського, а в сучасному співачку Іру Маланюк.

УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО ТЕНОРА ІВАНА ГОША

Польонія Опера Компані оф Ню Йорк ставила недавно оперу Монюшки „Графиня", в якій головну тенорову партію співав відомий українсь-

Іван Гош

кий тенор Іван Гош. Правління цієї компанії, як теж і директор Американської Опери Волтер Ґріґайтіс надіслали до редакції „Свободи" окремі листи з висловами признання для виступу п. Івана Гоша, зокрема високу оцінку його голосу і техніки. Опера „Графиня" була ставлена останніми місяцями мин. року в Ньюарку, Брукліні, Гартфорді, Дітройті і Шикаґо. Співак І. Гош, не зважаючи на конечність заробляти на прожиття фізичною працею, не забуває про сцену і далі успішно працює в ділянці вокального мистецтва.

Нові зошити Енциклопедії Українознавства

Зшитками 4 і 5 закінчило НТШ перший том словникової частини ЕУ, що разом дає 400 сторін великої вісімки. Як і перші три зшитки, містять і згадані два дуже багато матеріялу. Можна просто дивуватися, що Редакція потрапила в еміґраційних відносинах зібрати стільки гасел та ілюстрацій до них. Це велика її заслуга і, коли я давніше робив які завваги й тепер роблю, то не в цілі знецінити працю Редакції, а причинитися до евентуальних поправок і доповнень, які Редакція обіцяє подати, при кінці свого твору.

Переглядаючи 4-ий зшиток, я зауважив деякі прогалини. Отже нема згадки про українську діячку Марусю Виноградову, що належала до РУП та брала участь і в літературі, передусім як перекладачка. Родом із Полтави, вона свої літературні праці підписувала псевдонімом Маруся Полтавка. Була замужем за поетом і видавцем Олексою Коваленком. Нема також і українського соціял-демократичного діяча Вікула. Павло Волосеника, галицько-український діяч, фіґурує чомусь, як Волосенко. В Галичині ніхто так його не називав, не виключаючи його самого. Волосеника — це діялектичне — Волосяника, а не Волосенко, себто син Волоса. Дуже прикра прогалина — це поминення в ЕУ о. Омеляна Волянського, довголітнього пароха Криворівні на Гуцульщині, недалеко Жабйого, в домі якого збиралася сметанка української інтеліґенції, що перебувала влітку в Карпатах — Франко, Коцюбинський та ін. О. Волянський полишив цікаві спогади про Франка, що появилися в 1926 р. накладом Ів. Тиктора, а минулого року в значній частині передруковані в окремому збірнику „Спогадів про Івана Франка його сучасників", виданому у Львові.

Пропущено теж і полтавського діяча - педагога, суспільника й садовода Вороного, колишнього директора Прилуцької гімназії, батька згаданого в ЕУ математика Юрія.

Переходячи до 5-го зшитка, я можу зробити такі завваги: варто було б при Востокову згадати, що він з роду німець Остенсакен, якого перехрестили москалі на свій лад. „Всеукраїнську бібліотеку" не тільки редагував, але видавав Іван Калинович.

Вотчал — очевидно чеського роду. Михайло Гаврилко був членом РУП, УСДРП, Союзу Визволення України. Ще перед своєю еміґрацією до Галичини, вславився дуже гарними погруддями Шевченка і, — як не помиляюся — Гоголя, що були в Полтавському театрі. Шевченкове погруддя розбили денікінці. Не бачу Гадзінського Володимира, певне буде під Ґадзінський, д-ра Галана Володимира. В гаслі Галичина на ст. 346 прикра друкарська помилка: М. Грушевський приїхав до Галичини в 1894 р., а не в 1898. Слід було б згадати й К. Гамалію, що фірмував видання Шевченкового „Кобзаря". Ганкевич Лев був головним діячем Союзу Визволення України, його амбасадором у Софії, де розвинув визначну діяльність на користь української справи. Микола Ганкевич був одним із визначних співробітників часописів СВУ. Під Гарматій слід було згадати окремо д-ра Гриця — Гарматія (пропущеного) й Луку та Михайла. В „Гасло" теж є помилка: треба Є(вген), а не С. Голіцинський. Нема Геровського — відомого буковинського русофільського діяча. Може буде під Геровський. При Геродот Дмитро треба було виразно зазначити, що це псевдонім Д. Івашини. Годилося б згадати й про М. Герисенсона, який опублікував листування кн. Варвари Рєпніної, дуже важливе джерело для Шевченкової біографії. Гімельрайх — не правильно, він себе зве Гімельрейх, підкреслюючи, що походить не з німців, а з шведів, що лишилися на Україні після Полтавського бою і зукраїнізувалися. Гнилосиров мав псевдонім Гавриш, а не Гавраш. Це, мабуть, друкарська помилка. Гніздовський Я. живе в Ню Йорку, а не в Ст. Пол. В літературі про М. Гоголя шановний Дм. Ів. Чижевський пропустив мою основну працю про нього — передмову до видання Гоголевих творів, що вийшли накладом „Книгоспілки" в Ню Йорку. Гоженко звали все Маруся. Марією стала вона вже, як вийшла заміж за В. Матюшенка. Була вона діячкою не лише РУП й УСДРП!.

Була вістка, що вона вмерла в Празі. Шкода, що Редакція не дала її портрету, хоч дає портрети менш визначних осіб. А було звідки взяти — з „Української Еміґрації" д-ра С. Наріжного.

Мабуть Редакція не могла добути біографічних словарів Полтавських і Чернігівських діячів, виданих місцевими архівними комісіями, і словаря професорів Київського університету — звідти не одне гасло можна було б взяти.

Але, не зважаючи на зазначені гріхи, обидва згадані зшитки становлять дуже цінний набуток українознавства. Треба побажати, щоб Редакція довела свій важливий твір до кінця.

В. Дорошенко

Франко — педагог

Д-р Василь Луців: Педагогічна праця д-ра Івана Франка. Торонто, 1956.

Це видання „Об'єднання Педагогів у Канаді" із серії „Визначні педагоги" повинно зацікавити і педагогів і ширші кола нашого суспільства. У цій праці, що, як доповідь, була прочитана на Франківській Сесії НТШ у Торонті 28 жовтня мин. року, д-р В. Луців торкнувся одного боку діяльности І. Франка — як педагога, що за своїми кваліфікаціями мав стати професором університету і лише з огляду на некорисні обставини не міг дістати катедри у Львівському університеті, а до інших поза Галичиною університетів, не зважаючи на корисні пропозиції, виїхати не погодився. Такі студії про наших визначних діячів є дуже корисні і повчальні, бо вони насвітлюють краще постать та характер діяльности тих наших незабутніх історичних появ.

Так от і з біографії Івана Франка ми завжди маємо уявлення про нього як поета, публіциста, науковця тощо, а про те, що він, хоч позбавлений своєї „ниви" — катедри професора — сіяв зерно „науки і просвіти", ми майже не чуємо, або не зважаємо на те, як на ніби не суттєє для постаті великого „каменяра". А проте, як бачимо, без насвітлення цього роду діяльности наш незабутній Іван Франко, якого ми знаємо як людину універсального розуму та всебічної діяльности, дійсно виглядав би не як „цілий чоловік". Бо й справді, його всеохопливий розум не міг поминути і цієї ділянки праці; і її він насвітлював і в науково-теоретичних розвідках, і в своїх мистецьких творах, і в навмисно писаних для дітей чудових віршованих казках, як також практично застосовував у житті — у вихованні своїх дітей чи в контактах із студійною молоддю.

У насвітленні цього боку діяльности праця д-ра В. Луцева є майже піонерською, бо досі не було це ніким усистематизоване та подане під усебічними аспектами. Автор скрізь у своїх твердженнях покликається на джерела та документи, що додає цій праці наукової поваги.

На 40 сторінок вісімки книжка має три ілюстрації: 1. Габілітаційна лекція І. Франка, 2. Викладачі та студенти вищих курсів у Львові та 3. Студенти і педагоги в поклоні д-рові І. Франкові.

С. К.

БІБЛІОГРАФІЯ

ПОЕЗІЇ

• **Віра Вовк. Елегії.** Українське Видавництво. Мюнхен, 1956, ст. 32. Обгортка Анни Марії Мурусі.

• **Петро Кізко. Буде завтра день.** Лірика. Видання Спілки Української Молоді Америки. Обкладинка М. Бутовича. Ню Йорк, 1957, ст. 48.

ПОВІСТІ Й ОПОВІДАННЯ

• **Віра Вовк. Духи й дервіші.** Українське Видавництво. Мюнхен, 1956, ст. 158. Обкладинка Зої Лісовської.

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

• **Микола Горішний. На українській фармі.** Дитяча сценічна картина. Джерзі Сити, 1956, ст. 8.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

• **Вол. Дорошенко. Великий Каменяр.** (Життя й заслуги Івана Франка). З нагоди 100-ліття народження й 40-ліття смерти. Накладом Комітету Українців Канади. Вінніпеґ, 1956, ст. 64.

• **Ярослав Гриневич. Віруючий Франко.** У сторіччя народин Великого Сина України. Український Народний Університет. Ню Йорк, 1956, ст. 32.

ІСТОРІЯ

• † **Митрополит Іларіон. Українська Церква за час руїни.** (1657-1687). Українське Наукове Православне Богословське Товариство. Вінніпеґ, 1956, ст. 564.

ВЕЧЕРНИЦІ

(Закінчення зі ст. 3-ої).

ють... Але в святоіванську ніч, як місяць у Дністрі купається і в червоне золото одягається, — будиться русалка зі сну. А на цю русалку шість човнів золотих чекає. Першим човном сама русалка пливе. Срібними комишами береги шумлять, святоіванське зілля кров'ю скапує... Сірничок на берегах погасає і в темені тільки сріблястий одяг русалки повіває...

Другим човном її пажі пливуть. На третьому човні самі намиста перлові. На четвертому ложе голубе. На п'ятому посуд срібний. На шостому зброя дорога.

Царенко дністровий назустріч їй іде. Пажі голубу килерою по цвітах несуть. Булаву самоцвітову в руках держить. В яку сторону булавою махне — звідтіль тупіт лицарів на конях понад Дністром чути... Тоді кожний кущ дивним шепотом шепоче... Кожний цвіт запахом своїм оп'янює, а земля найдорожчими перлами рос обсипається...

— А гарний цей царенко? — питають дівчата.

— Ще й який гарний! Де стане, там цвіт в'яне, — відповідають прядхи.

Дівчатам дрож по тілі йде. І в захопленні якомусь незнаному вони перестають прясти, веретена випадають їм з рук. Кожна хотіла б цього царенка бачити й кожна хотіла б діткнутя його одягу з самого золота щирого. І боїться кожна слово сказати. Мовчки сидять, вперед себе поглядаючи. Старі прядхи головами кивають, повісмо посмикують і далі співають.

Та дівчата не співають. Залишають куделі і до старих прях навшпиньках підходять.

— А про пана Дубровського розкажіть... — просять.

Юстина розповідає, поважом потягуючи повісмо та на веретено нитку поволі звиваючи, наче б що то пригадувала.

— Давно це було. Ще моя бабуня мені розказували... В добрах дністрянських — де вижницькі ліси, як мальовані синьою млою — непорушно стоять, де дубові гаї в пишних дібровах виростають — замки свої пан Дубровський мав. А що замок — то палата. Обстановка там була голуба і лакеї в голубій лібериї. Що стайня — то коні бистрі, буйні. Що возівня — то повозки, кожна на інший лад, та карети. Туркені в чалмах білих і чорних напитки на підносах золотих панові підносили. Гайдуки з шаблями покоїв панських берегли... А була в задністрянських добрах у другого пана дочка — одиначка. В шовках самих ходила, в чобітках червоненьких, в намітках дорогих. Коси в неї предовгі були. Закине панна косу на шию — і сама усміхається до себе — волоссям своїм граючись... Що приданого в цеї панни було! Там у десять скринь не помістиш! А що скриня — то з явора гнучкого, на колесах, мосяжем окута. Було побіжить панна до одної скрині — відкриє — а там самі оксамити золотом і сріблом перетикані. Побіжить до другої скрині — а там самі полотна тонесенькі — на постіль біленьку... Побіжить до третьої скрині — а там самі сукні шовкові... Було гуляє панна весною по саду, а в тому саду заморські птахи літають і виспівують... Панна то біля криниці сяде в воду задивившись, то в жасминах наче задрімає, то в бузках на лавочці, то в альтані з білого повою задумається — чоло на руки склонивши... Літом над ставом лілеї водні рве...

Зимою балі настали... Стала панна сукні приміряти. Було одягне червону, оксамитову сукню, підшиту соболями — погляне в дзеркало — і сукню скине та відложить,

— Ні, ця мені не підходить... — подумає

Одягне сукню з коралевого кашмиру, наче горіючими маками прибрану — погляне в дзеркало — сукню скине.

— І ця мені не підходить! — Одягла з режевими трояндами з тонесенького шовку, прозору, як срібні мряки в місячну ніч над ставом і всміхнулася.

— В цій я сукні на баль поїду! — подумала. А баль гучний був. Приїхала панна в соболях, сивою шестірнею задністрянський пан дочку свою привіз.

Іде панна по балевій залі в ясних світлах, як сонце. Довга сукня легкими хвилями постать її опливає, а троянди низом землі торкають... Просять графи панну до танцю, а панна все відмовляє... Аж поклонився панні пан Дубровський. До танцю просить. По танці за ручку панну бере і кругом залі веде. Проводить пан Дубровський панну по покоях пишних... А що покій — то голубий, а що другий — то рожевий, — а що третій — то коралевий... Гуляє панна з паном Дубровським танець за танцем, мов метелик біля його кружляє... До півночі... А опівночі карою четвіркою надлетів наче вихор — другий граф. Чи вмисне припізнившись, чи де загулявся. А з цим другим панна вінчатись мала, заручена була. Довго шукав він за панною по покоях і знайти не міг. Аж у коралевий зайшов... А там у чудових мерехтіннях притемнених оранжевих світел сиділа панна з паном Дубровським... Побілів граф. Спалахнув пан Дубровський. Панну собою заслонив і графові панни не віддає.

— Це моя панна! — говорить граф.

— Ні! Ця панна буде моя! — говорить пан Дубровський.

Панна побіліле обличчя віяльцем холодить, а віяльце з пір'я самого райського птаха... Витягнув граф пістолю і до пана Дубровського вимірив. В цю мить панна за руку його схопила, пан Дубровський відскочив. Граф пістолю сховав.

За кілька днів шумно вінчалася панна з графом. Довго музики грали, мед, вино — переливалося. Всі графи на весіллі були, тільки пана Дубровського не було. Прекрасно одягнену віз граф — графиню до своїх палат. Але не брав з собою ані дружбів, ані дружок панна не брала... Коли проїздили широким мостом через Дністер — ніхто не знає, чи коні рванули, чи граф скинув графиню в воду..." І пряха закінчила оповідання піснею:

Кличе графиня:
„О, ясний, графе —
[я потопаю!"

А граф відповідає:
„Не бійся, ясна графине —
Я тебе тримаю!"

В тому місці на Дністрі, де графиня утонула, вічний крутіж вирує...

*

Як заграли музиченьки
Заграли — заграли...
То аж гори і долини
Кругом залунали!

— Музиченьки йдуть! Музиченьки! — загомоніли дівчата. В хату вбігли парубки в чорних, баранкових кучмах, в білих кожухах. Музики під вікном стали. З басом, з скрипкою і з бубном. Завертілися молодиці. Куделі покидали й до вікна підбігли. Вікно протирають, на музиченьків поглядають.

А один музиченько, як місяць ясний!

Другий музиченько, як сокіл сизий!

У третього музиченька пірячко при капелюсі...

Перший музиченько басом потягає! Другий музиченько на скрипочці грає... Третій чорнобровий та високий, з кучериком — на бубні вибиває!

Явдонька до музиченьків вийшла і в хату їх запросила. Швидко парубки кожухи поскидали і в танець дівчат та молодиць узяли.

Старі прядхи свої куделі позалишали, за столом посідали. Стала Юстина оковитою їх частувала, печених пиріжків на тарілки наложила. Прядхи одна до одної припивали і закусювали пиріжками.

— Добрі, пиріжки! — прихвалювали.

— Це на дріжджах вони, чи на квасі? — допитували.

— Оці з маком на дріжджах, а капустяники — на квасі, — пояснювала Юстина.

— З маком солоденькі. А капустяники так, якби переперчені, — обізвалася Іваниха. Сиділа за столом посередині між прядхами і в одній руці держала ґраціозно капустяник, а в другій руці хусточку і безупину уста обтирала.

— Перець оковитку любить! Може, вам, кумо, долити ще оковитки? — допитувала Юстина. Іваниха то всміхалася встидливо, то хусточкою заслонялася, але налиту чарку вихилила душком.

— Пийте, кумо, пийте! — припрошувала Юстина. — стільки й нашого! — Прядхи притупували і в долоні плескали.

Дівчата за руки взялися і колесом танцювали. А в колесі музиченько з пір'ячком при капелюсі. Вибрав собі музиченько до танцю Явдоньку. Посеред колеса з Явдонькою дрібушки витинає. Явдонька то усміхається, то пригинається — бровами моргає та приспівує:

Ой, ду-ду-ду,
Дуду, ду-ду,
Якам була,
Така й буду!

Параска тупнула, недопиті лишки з чарки на землю хлюснула, під боки взялася і собі заспівала:

Боліла 'мні головонька,
Боліла, боліла —
Тоді мене перестала,
Як 'єм музик вздріла!

Гуляє Явдонька з музиченьком. А він її голубцем і вихром біля неї наче летить. Аж кучер у розвій пішов. За стан тихцем її обіймає і леготом пшеничним у вушко шепотить:

— І по світі бував, на скрипочці виграває — та ще такої, як ти Явдосю, не видав!

Цвіти шовкові на Явдонччиному ґорсеті палають, ґердан голубіє і намисто дзвенить.

Задивився музиченько на личко з любистку, на кучері з шовку... Вприсіди пішов та все капелюхом з пір'ячком перед Явдонькою вимахуючи та все прикланюючись...

*

Піяли когути пушисті по бантах високих, або в сінях, або на горищах, де якому прийшлось ночувати.

Молодиці з вечерниць верталися. То тут — то там замайоріє яскрава запаска, зникаючи між плотами, або висока парубоцька шапка за воротами замаячіє...

Проф. д-р Юрій Бойко

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В СОВЄТСЬКОМУ НАСВІТЛЕННІ

(И. Марьяненко. Прошлое украинского театра, М., 1954)

1954 року московське видавництво „Искусство" видало книгу спогадів відомого українського актора І. Мар'яненка в перекладі на російську мову. Уже самий той факт, що спогади з історії українського театру, замість того, щоб з'явитися на Україні українською мовою, виходять у світ у Москві, наводить на сумні міркування. Чи київським видавцям не вистачило сміливости пропустити книгу через цензурні перепони, чи в Києві вистачає паперу лише на масові видання творів російською мовою? Здається, перешкодою могло бути і одне, і друге.

Книга починається передмовою З. Мороза, в якій дано спробу загального нарису історії українського театру з точки зору московської „партійности", тобто з позиції московських імперіялістів, нещадних душителів і фальшувальників історичної правди.

Передмова є документальним засвідченням того, які важкі, чорні часи пережила Україна в 1954 році, році сумнозвісної „ювілейної" гарячки з приводу „возз'єднання". Щодо московського шовінізму, то старі чорносотенці з „Киевлянина" — наївні хлоп'ята перед заїлим шовіністом Морозом. Цей „учений муж" хоче переконати читача, що найбільший успіх театр наших корифеїв мав не на Україні, а в Петербурзі (ст. 10), хоч загальнознаним є, що шлях нашого театру на Україні був постійно шляхом тріюмфу, що оваціям не було кінця, що ентузіястичні глядачі не раз виносили акторів на руках з театру, везли їх додому, впрягаючись самі в коляси. Український театр з 80-х і пізніших років був майже нечуваним зразком єдности акторів і публіки у спільному переживанні, театральна заля ставала місцем спонтанних національних демонстрацій. Через театр ішла могутня хвиля піднесення українського національного руху. І власне це й намагається всіляко заховати З. Мороз від совєтського читача у своїй передмові.

Автора передмови зобов'язує Ленінове твердження, що в кожній національній культурі є дві протилежні культури: прогресивна і реакційна. У відношенні до українського театру Мороз прикладає це твердження так: театральна діяльність Кропивницького, Саксаганського, Тобілевича, Старицького, Заньковецької тощо — це прогресивний театр. Садовський вже не цілком занесений до прогресивно-демократичної течії, йому вже й у дореволюційному театрі закидається гріхи буржуазного розкладу. А все це тому, що Садовський не примирився з большевицькою окупацією України і пробув кілька років на еміґрації.

Але самого Садовського було замало для вигаданої категорії театральних „реакціонерів". І тому до них зараховано ще й усіх заробкевичів, „гаркун-задунайських", що зводили театральне мистецтво на манівці „горілчано-гопачного" примітивізму. І от, за Морозом, виходить, що В. Грінченко, Д. Антонович „і інші буржуазні націоналісти" поборювали театр корифеїв і підтримували заробкевичів. Де, коли, в чому? Своє дивоглядно-цинічне твердження Мороз, розуміється, не має чим підперти.

Багато разів вертається він до теми „благотворного впливу" російського театру на український. Великих українських акторів намагається він представити як учнів російського театру, зокрема МХАТ'у. І, звичайно, хронологія його зовсім не зобов'язує.

МХАТ виник тоді, коли український побутовий театр уже вписав блискучі сторінки в історію театрального мистецтва, коли творче обличчя всіх головних акторів того часу вже визначилося, одначе це не перешкоджає совєтському авторові говорити про вплив Москви. Завдяки припасовуванню історії українського театру до історії російського, передмова затирає всю глибінь специфіки нашого театрального видовища, перетворює її попросту на слабшу копію московського „блискучого" оригіналу.

На спогадах самого Мар'яненка згадані спрямування передмови подекуди також позначилися. Недарма ж складає він подяку якійсь Чеботарьовій, співробітниці Театрального інституту, що була „найближчим співробітником" у написанні спогадів. На Заході звикли до того, що спогади є сповіддю, віддзеркаленням пережитого. Не так у Совєтському Союзі. Там писати спогади допомагають спеціяльні консультанти. Вони кажуть, що треба забути назавжди, а що треба згадати, а то й роздмухати і доповнити сьогоднішнім „усвідомленням" колишніх подій. Саме це й відчувається у спогадах Мар'яненка. Тому в них бракує хвилюючої безпосередности, обминено багато фактів і явищ, про які Мар'яненко не тільки знав, але які й вражали його свідомість свого часу. Про деякі речі він говорить лише натяками.

І коли спогади Садовського чи Старицької-Черняхівської кожний читатиме, як захоплюючий роман, то цього не можна сказати про спогади Мар'яненка. У Садовського минуле українського театру — це героїчна епопея, чергування ряду драматичних епізодів, крізь які розгортається напружений змаг українського театру з російською адміністрацією та російською шовіністичною опінією. Нічого цього не знайдемо у Мар'яненка. Громадська роля нашого театру у нього виразно спотворена, її припасовується до „прогресивно-демократичної" ролі російського сценічного мистецтва.

Автор говорить не лише про те, що сам бачив, він часто звертається й до друкованих матеріялів, характеризуючи 80-ті та початок 90-х років, коли ще не виступав на сцені. І от тут він не наважився витягнути із забуття навіть усі ті факти, які говорять про захоплення росіян українським театром, напр., замовчуючи ентузіястичні рецензії Суворіна з приводу столичних виступів „українських майнінґенців". Це тому, що в тодішніх російських відгуках мимоволі звучало визначення особливої, національно-своєрідної величі українського мистецтва, визнання переваги його генія над тодішньою російською театральною дійсністю. Не міг згадати Мар'яненко також того факту, що і Кропивницький, і Заньковецька відмовилися, з патріотичних мотивів, перейти на сцену російського імператорського театру, коли перед ними таку пропозицію висунено. Всі випадкові контакти з російським мистецьким світом Мар'яненко витягає назверх, як приклади „творчої співпраці". Що дійсність була аж геть відмінною від цієї ідеалізованої картини, показують спогади Садовського: коли 1882 р. під час вистави на голову Кропивницького, немов би ненароком, упала декорація, то російським акторам заборонено в перебігу українських вистав заходити за лаштунки...

Ще в 20-х рр. Я. Мамонтов у своїх нарисах „На театральних роздоріжжях" застановився над періодизацією в історії українського театрального мистецтва, над визначенням тих мистецьких течій, які виділялися в лоні театру корифеїв. Для нього театр Кропивницького 80-х рр., Тобілевича на переламі століть і Садовського в перших десятиліттях XX віку — це стилево відмінні течії, це процес диференціювання. Цієї ж думки додержувався і відомий театрознавець О. Кисіль. Сьогодні кожний серйозний дослідник повинен погодитися з тим, що в нашому театрі хоч і співпрацювали, але водночас і змагалися течії романтично-етнографічна і етнографічно-реалістична.

Однак, диференціювання естетично-мистецьких позицій, формування стилевих відмінностей Мар'яненко іґнорує. Цим самим він спрощує і вульґаризує історію театру. Він усе охоплює поняттям „проґресивного реалізму". Можливо, що в цьому вина не так самого Мар'яненка, як цензурних обставин, тих підводних рифів, серед яких треба маневрувати, щоб зберегти за собою сякутаку можливість сказати про найбільшу кількість фактів з минулого. Мар'яненко став на позицію підкреслення самих лише рис реалізму, які хоч, дійсно, були наявні в кожному з тодішніх чільних українських театрів, але в зовсім різній мірі.

Коли читаємо Мар'яненка, мимоволі спливають у пам'яті його давніші театральні спогади, друковані у 20-х рр. на сторінках „Червоного Шляху". Вони були куди правдивіші і об'єктивніші!

Однак, слід вказати, що книга „Прошлое украинского театра" має і свої значні позитиви, коли йде про спробу відобразити індивідуальні властивості творчого генія Кропивницького, Садовського, Заньковецької, Саксаганського.

Більша частина книги присвячена М. Кропивницькому. Автор пробує схопити так загальну фізіономію таланту Марка Луковича, основні властивості його хисту, як і специфіку його акторської техніки, окремих типових прийомів його гри. І в цьому мемуарист значно доповнює попередні характеристики Кропивницького, як актора, фактично розвиває думки О. Пчілки на цю тему („Кропивницький як артист і актор"), Уманова-Каплунівського (М. Л. Кропивницкий и южно-русский театр) та інших. Це не лише самі спогади, це також мозаїка з різних попереду друкованих матеріялів. На сторінках книги відчувається рука практика-актора, який уже зазнав і спокус теоретично-дослідного підходу. З професійною любов'ю і милуванням підходить він до розкриття окремих ролей, що їх виконував Кропивницький, відзначає окремі штрихи виконання, які збуджували особливо сильну реакцію в залі.

Прекрасно змальований і акторський хист Заньковецької. Мар'яненко руйнує леґенду про гру корифеїв „нутром", зокрема заперечує „нутро" у сценічній практиці Марії Костянтинівни: „Ролю Марія Костянтинівна розробляла поволі, аналізуючи, внутрішньо заглиблюючись в неї, поділяла на окремі сцени, розставляла акценти, вводила щораз нові деталі. На пробах діяла перший час не поспішаючи, виголошувала текст спочатку повільно, півголосом, приміряючись. Таким чином, сценічний образ поволі виростав у лише їй самій відомому процесі. Ці творчі шукання перебігали дуже нерівно, іноді з перервами, перепрацьовувалося кільна разів цілі сцени. І от шукання на певнім етапі (не завжди однаково) переходили, нарешті, у виконувачки в емоційний порив. Вона вся перетворювалася, мінилося її обличчя, запалювались очі, чудово звучав голос часто насичений новими, несподіваними інтонаціями. Всією істотою своєю Марія Костянтинівна перетворювалась у сценічний образ. Все, що в процесі підготовчої роботи тільки намічувалось, тепер ритмічно чітко бриніло і набирало внутрішньо й зовнішньо конкретної пластичної форми. Так сцена за сценою завершувалась підготовча робота і лише після перевірки на глядачеві остаточно фіксувалася" (ст. 171).

Заслугою Мар'яненка є те, що він спробував дати характеристику творчих індивідуальностей не лише корифеїв, але й інших талановитих акторів, сценічна творчість яких, не оцінена докладно театральною критикою й істориками театру, могла в дуже великій мірі піти в непам'ять, залишаючи велику близну в нашому театральному минулому. Акторська гра Г. Затиркевич-Карпинської, Л. Ліницької, Ф. Левицького, О. Петліш та ін. знайшла у нього коротку, але вдумливу аналізу.

І ось лежить перед нами прочитана книга „Прошлое украинского театра". Лежить, як німий запит: що думає пересічний підсовєтський українець, читаючи цю річ? Правдивого образу історії нашого театру ця книга читачеві не дасть. Але читач все таки пізнає з неї багато такого, про що він ось уже два з половиною десятки років не мав змоги ніде читати. Коли він знайде у книзі назву п'єси „Про що тирса шелестіла" і довідається, що до цього твору Стеценко написав чудову музику, то йому захочеться довідатись також, хто написав п'єсу і який її зміст. У Мар'яненка він відповіді на це не знайде. Заохочений Мар'яненком, совєтський читач може звернутися до драми М. Старицького „Богдан Хмельницький". І якщо йому пощастить її дістати, то як же він здивується, побачивши, що там і сліду немає „ідеї братнього єднання українського і російського народів", як то приписує драмі автор передмови З. Мороз.

Ні, як би там не було, але й таке от видання в совєтських умовинах може збуджувати думку і викликати ріст живо-творчого критицизму до ганебної системи національного гніту.

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ В БОСТОНІ

влаштовує

дня 17. березня 1957 р.

о год. 4. по полудні

В НІМЕЦЬКІЙ ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ

при 133 Shawmut Avenue в Бостоні

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО

В програмі свята виступлять хори двох українських церков — католицької в Джемейка Плейн і православної при 136 Arlington St.

Після концертової частини відіграна буде друга дія з Шевченкової „Катерини". Режисер і керівник оркестри **Калиниченко Микола.**

Українці Бостону й околиці! Вшануймо гідно 96-річчя від дня смерти нашого пророка і борця за волю України, що ввесь свій трудолюбивий вік поклав на службу українському народові.

Екзекутива Відділу УККА

ПОВІДОМЛЕННЯ

В 10-ту Річницю суспільно-політичної праці ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

9 і 10 березня 1957 р.

В НЮ ЙОРКУ

відбудеться

IX-ий РІЧНИЙ З'ЇЗД ОРГАНІЗАЦІЇ

(Український Народній Дім, 140-142 Друга Евеню)

ПОРЯДОК НАРАД:

1. Реєстрація делеґатів — субота, 9 березня, год. 9 — 10:30 ранку.
2. Відкриття З'їзду — о год. 11 дня.
3. Вибори керівних органів З'їзду.
4. Звіти Голови і Членів Головної Управи.
5. Звіт Контрольної Комісії.
6. Дискусії над звітами.
7. Доповідь д-ра С. Галамая „До підстав української самостійности".
8. Бюджет Головної Управи і фінансові пляни відділів на 1957 рік.
9. Схвалення резолюцій.
10. Вибори керівних органів ООЧСУ.
11. Закриття З'їзду.

В суботу, 9-го березня, о год. 7 вечора З'ЇЗД УРОЧИСТО ВІДЗНАЧИТЬ 10-ЛІТТЯ ДІЯЛЬНОСТИ ООЧСУ

на вечорі-бенкеті.

В програмі: Слово Почесного Голови, коротка доповідь Голови ООЧСУ „10 років за нами", привіти американських і українських суспільно-політичних діячів, музично-вокальна частина. Вступ на З'їзд для делеґатів $2, для гостей $1.

Вступ на Вечір-бенкет — 2 дол. 50 ц.

Запрошуємо Українські Організації і ВШ. Громадянство до участи у З'їзді і бенкеті.

Головна Управа ООЧСУ.

• ПОВІДОМЛЕННЯ •

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США

11½ Вест 26 вул., Н. Й.

В четвер 7-го березня 1957 року

о 7-ій год. веч. в приміщенні Академії відбудеться засідання Книгознавчої Секції УВАН у США на якому **ЯРОСЛАВ ІЛЬКОВИЧ ЧИЖ** зробить доповідь на тему: „До питання про українсько-американську бібліографію". — Вхід вільний.

Керівництво Секції

• КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ •

„ДАЛЕКИЙ СВІТ"

ГАЛИНА ЖУРБА

розповідь автобіографічна.

Ціна з пересилкою у звич. обгортці $3, у полот. $4.

Виписати можна від авторки долучивши до листа відповідну належитість.

H. SHURBA

1915 N. 7th St., Phila. 22, Pa.

УВАГА! В НЕДІЛЮ, 3-го БЕРЕЗНЯ 1957 Р. УВАГА!

на NEW FARMER'S OVAL площі відбудуться

МИСТЕЦЬКІ ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ

між УСК - Ню Йорк та LATVIANS S. C.

ПОЧАТОК О ГОД. 2:45 ПО ПОЛУДНІ

Передзмаг: год. 1-ша п. п. УСК—резерва — Latvians S. C.—резерва.

Год. 12-та УСК—юньйори — Latvians—юньйори.

Год. 10:30 перед пол. УСК—резерва „В" — Бруклин—резерва „В".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

ЗАСНУВАННЯ БУДІВЕЛЬНОЇ СПІЛКИ

Від ліва до права сидять: д-р В. Шкудар — скарбник, д-р В. Чавс — член контр. комісії, інж. Д. Березовський — II-ий містоголова, Г. Малиновський — голова, д-р Д. Квітковський — I-ий містоголова, І. В. Іванчук — секретар, В. Гупалівський — заст. скарбника. — Стять зліва доправа: С. Левкут, Т. Шевчук, І. Іваник, О. Хруль, П. Андріяш, М. Хмільовський, О. Кудрик, А. Блюй.

Українське життя в Дітройті розвивається швидким темпом. Поминаючи значне розростання загального організаційного життя в Дітройті, можемо занотувати на фінансовому полі великі успіхи наших підприємчивих одиниць. Українська Федеральна Кредитова Спілка „Самопоміч" розвинулася в сильну і поважну фінансову установу, яка кредитом піддержує розвиток наших приватних і збірних підприємств. Рівномірно йде творення нових фінансових підприємств, з яких слід відмітити нову Будівельну Спілку в Дітройті. В місяці липні 1956 р. зорганізовано на терені Дітройту будівельну Спілку під назвою „Ареа Білдінґ Ко." з основним капіталом 50,000 долярів. З огляду на те, що організаційна стадія закінчилась в другій половині будівельного сезону, діяльність Спілки обмежено до підготовки пляномірної праці на 1957 р. При заснуванні будівельної Спілки її Управа поставила собі за завдання піднесення добробуту своїх спільників такими засобами: 1) Виплачувати членам можливо найвищі дивиденди. 2) Забезпеченням членів власним будинком по ціні коштів побудови. 3) Створенням кращих умов праці для працівників будівельної Спілки.

Тепер Спілка має 25 членів, більшість яких працює в різних ділянках будівництва. Підкреслити слід, що за ініціятивою Управи Будівельної Спілки покликано до життя на терені Дітройту нову корпорацію для парцеляційних цілей, яка закупила вже 112½ акрів землі за ціну 55,000 долярів для весняної парцеляції.

Українське громадянство метрополії Дітройту прийняло заснування будівельної Спілки з вдоволенням і живо цікавиться цією корисною новою установою. Управа Спілки старається всіма можливими засобами поставити Спілку на належній висоті і вірить, що в найближчому часі як число членів, так і висота капіталу, значно збільшаться. Адреса Спілки: Area Building Co., 6729 Michigan Ave., Detroit 10, Michigan. Tel.: TA 6 -3437. — (О. М.).

Клівленд, Огайо

Свято Героїнь.

Старанням тут. Союзів Українок і Золотого Хреста відбулося 17 лютого Свято Героїнь у залі Народного Дому. Свято відкрито вшануванням Героїнь мінутовою мовчанкою. Пані Гелембійовська в гарно опрацьованім рефераті привела перед очі публіки епопею української жінки — геройки впродовж століть нашої історії.

В другій частині програми виступали: п. Дарія Оленик, що з великим умінням, при добрім акомпаніяменті п. Грушкевичевої відспівала трудну пісню „Вечером в хаті" Барвінського до слів Лепкого. Панна Вовк деклямувала з чуттям, п. Віра Грабець, учениця фортепіянової Студії п. Яремкевич, відіграла „Марш Вигнанців", з властивою їй динамікою. Третю частину творила велика деклямація п. Кавкової, що в різних частинах перетворювалася в мелодекламацію, а то і в збірну деклямацію, а навіть сценічний образ. Ця точка програми вимагала величезного вкладу праці цілого ансамблю, що брав у ній участь. На тлі клівлендської дійности, — це неабиякий осяг.

Ще кілька уваг: Жінки добре зробили, що всі окремі свята скомасували в одне загальне Свято Героїнь. Примір гідний наслідування!

Декорація сцени п. Кавки робила на присутніх глибоке враження.

С. Р-й.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД

МАЄ ЗАВДАННЯ: ЗІБРАТИ МІЛЬЙОН ДОЛЯРІВ!

•

— НЕМОЖЛИВО?

— ЦЕ ВПОВНІ МОЖЛИВО, але

кожний виконай свою повинність!..

•

Національний Даток надсилайте:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA

P. O. Box 721, Church St. Sta., New York 7, N. Y.

Конґресмен Рей пропонує бюджет в сумі $65 більйонів

Вашингтон. — Республіканський конґресмен із Стетен Айленд, Н. Й., Джан Г. Рей вніс законопроєкт про те, щоб федеральний бюджет на 1958 рік виносив тільки 65 більйонів долярів, а не 71,800,000,000 долярів, як це запляпував уряд президента Айзенгавера. Рей заявив, що вніс цю резолюцію тому, бо досі Конґрес не вспів, згідно з законом з 1948-го року, представити свій власний проєкт висоти федеральних видатків. Згідно з резолюцією конґресмена Рея федеральні видатки мали б становити 65 більйонів долярів, а надвишку з федеральних прибутків треба б поділити на дві частини, і одну з них призначити на зменшення федерального заборгування, а іншу на зменшення податків. До конґресменів і сенаторів надходять листи від виборців, які домагаються зменшення федерального бюджету.

В Ню Джерзі заарештовано 5 осіб за фальшування 20-долярівок

Джерзі Сити, Н. Дж. — Представник департаменту скарбу на стейт Ню Джерзі Френк Б. Вуд повідомляє, що заарештовано 5 осіб за те, що поширювали фальшиві 20-долярівки в чотирьох стейтах: Ню Джерзі, Филаделфії, Па., Флориді і Коннектикат. Між заарештованими є Джозеф Бенті з Ґарфілду, Н. Дж., Алберт Віґоріто з Патерсону, Н. Дж., Ричард Драґоса та Бруно Букчіярелллі з Нюарку. Заарештований і Луїс Доннер із Елкінс Парку, Па. Бенті продавав п'ять фальшивих двадцятидолярівок за одну правдиву. Їх заарештовано аж тепер, хоч аґенти ФБІ мали їх під обсервацією від 29-го листопада, коли по раз перший появилися підроблені 20-долярові банкноти. Вони мали цих підроблених банкнотів на суму 5,000 долярів.

Домагаються продавати наївишку харчів поза залізну заслону

Вашинґтон — Крайове Товариство Плянування предложило окремій сенатській комісії вислід своїх студій і домагається, щоб ЗДА могли продавати надвишку своїх харчів країнам за залізною заслоною. Це товариство є приватною дослідною організацією, яке на просьбу сенатської комісії мало опрацювати справу продажу харчів комуністичним державам. Згідно з опінією цього товариства треба б продовжити теперішній закон про продаж харчової надвишки на дальших п'ять років. Цей закон кінчається 30-го червня ц. р. Справа продажу харчів тепер є актуальна, бо тут перебуває польська делеґація, яка хотіла б купувати харчі за польську валюту, але згідно з законом ЗДА можуть продавати харчові надвишки тільки „заприязненим державам", а не тим, які є „під комуністичною контролею".

ЛІТ. МИСТ. КЛЮБ У ФИЛАДЕЛФІЇ сповіщає, що в суботу, 2-го березня о годині 7:30 вечора, в домівці Клюбу в „Українській Галі" на вул. Френкліна відбудеться доповідь д-ра Антона Княжинського про мистецтво в совєтських таборах. — Гостям раді.

Увага! НЮАРК, Н. ДЖ. Увага!

Неділя 3-го березня 1957 р.

УКР. ПРАВ. ГРОМАДА СВ. ВОЗНЕСІННЯ

675 So. 19th St., Newark 3, N. J.

улаштовує

ТРАДИЦІЙНІ ЗАПУСТИ

о год. 3 P. M. ГОСТИНА-БЕНКЕТ.

Добірні страви, промови, виступ танцюристів та звіт про стан будови Школи Народнього Дому.

о год. 6 P. M. — ТАНЦІ —

при добірній оркестрі.

Церковн. Комітет.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

11½ Вест 26 вул., Н. Й.

В суботу 2-го березня 1957 р.

о 2-ій год. дня в приміщенні Академії відбудеться засідання **Економічної Секції** спільно з **Комісією для Дослідів над Пореволюційною Україною і Совєтським Союзом.**

Проф. Тимофій Миколаєвич Сосновий зробить доповідь на тему: **„Розвиток міських центрів на Україні і в Совєтському Союзі".** — Вхід Вільний.

В НЕДІЛЮ, 3. БЕРЕЗНЯ ц. р. год. 5. по полудні у великій залі Народного Дому в Ню Йорку

відбудеться

доповідь б. в'язня Совєтських таборів

проф. О. СТАНІСЛАВСЬКОГО

на тему: **„Україна і Росія та їх відношення в часі після смерти Сталіна".**

Вступ за добровільними датками.

До участи в цій цікавій доповіді запрошує ВШ. Громадянство **Управа СУКІП.**

В тридцяту річницю з дня смерти

СИМОНА ПЕТЛЮРИ

вийшла з друку книжка у виданні УВАН у США

СИМОН ПЕТЛЮРА

„СТАТТІ, ЛИСТИ, ДОКУМЕНТИ"

У книжці вміщені статті Симона Петлюри, друковані від 1902 р., відозви, накази, телеграми рр. 1917-1920 підписані ним, листи, з яких понад тридцять друкуються вперше. Також подано матеріяли до бібліографії праць Симона Петлюри.

Книжка видана на доброму папері, має 480 ст. великого формату, 9 ілюстрацій.

• **Ціна книжки $6.00, в гарній полот. оправі $7.00.** •

Замовляти:

"SVOBODA", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

Альманах „Українське Мистецтво"

Одніею з найвизначніших культурних появ повоєнної української еміграції в Німеччині був альманах українського образотворчого мистецтва, що його видала Українська Спілка Образотворчих Мистців у Німеччині в 1946 р. Альманах появився двічі. Українська критика, як і чужа, звернула увагу на цю подію культурного значення. Мистецькі видання були завершенням організаційної та мистецької діяльности членів Спілки.

Чергове пересселення в різні країни дальших континентів витворили нові побутові умовини та довшу перерву як і форми в організованому мистецькому рухові українців поза межами батьківщини. Остаточно організаційне життя знайшло свої нові форми, менше або більше традиційні, як і нові завдання, щоб продовжувати творчу працю в дальшому розвиткові українського мистецтва.

Щораз сильніші тенденції до організованої праці мистців на терені Америки та Канади приносять нові досягнення в ділянці мистецьких виступів, виставок та друкованих публікацій (каталоги, монографії та інше).

Українська Спілка Образотворчих Мистців Канади при видавничій допомозі Видавництва „Євшан-Зілля" приступає до продовжування єдиного мистецького журналу, присвяченого пластичному мистецтву і відновлює видавання альманаху „Українське Мистецтво".

Третє і четверте число готове і чекає друку. Цей друк почнеться негайно, коли Видавництво „Євшан-Зілля" буде мати бодай мінімальне число потрібних передплатників.

Поява альманаху — справа не тільки української культури, але не менш українського престижу, репрезентації серед англомовного світу, що його опінія така важна для справи визволення нашої скривавленої нації і землі. Альманах вміщає цікаві статті професорів і мистців, біля 100 однокольорових ілюстрацій, 10 двокольорових репродукцій, 2 великі репродукції на всі кольори. Ціна подвійного числа в передплаті — 4 дол.

Альманах буде появлятися кількома мовами, поруч української, буде містити зразки українського мистецтва в минулому, яке винищувала і винищує Москва, та ті зразки сучасного мистецтва, якого форми й проблематика не можуть вільно розвиватися на батьківщині. Їх з обов'язку перед історією розв'язують або повинні розв'язувати наші мистці поза Україною, розсіяні по різних країнах.

Всіх зацікавлених виданням і його передплатою спрямовуємо до:

Ред. Богдан Гошовський
„Євшан Зілля"
286 Lisgar Ave.
Toronto Ont. — Canada

Михайло Дмитренко
голова УСОМ

ВСЯЧИНА

ПІВНЯЧІ БОЇ НА ЛОНГ АЙЛЕНДІ

Поліція довідалась, що в пивниці під одним домом в Медфорді на Лонг Айленді, Н. Й., відбуваються заборонені бої півнів. 13 поліцистів скрилися вечором в гаю біля того дому і в критичній хвилині для прихильників когутячих боїв ввійшли до пивниці, де застали двох півнів, які завзято билися, та 72-ох аматорів того спорту, які стояли довкола „півнячої арени". Між тими аматорами „спортовцями" було і 6 жінок. Живі півні були під стінами в клітках, а 4 півні були вже неживі на підлозі. Поліція довідалася два тижні тому, що до того дому прибувають автами особи, які говорять еспанською мовою. Вони приїздили з Ню Йорку, Ню Джерзі, Лонг Айленд і Вестчестер. Власник дому Луїс Гасп заявив поліції, що „боротьба півнів лежить вже в нашій крові, і тому ми зорганізували окремий клюб, який збирався в моїй пивниці, щоб дивитися на півнячу боротьбу". Поліція заарештувала всіх присутніх і в суді вони заплатили гривну від 10-ох до 150 долярів, а жінки дістали ще по 10 днів тюрми з припиненням виконання кари. Поліція зібрала гривни на суму 1,290 дол.

● 78-річний президент Німецької Федеративної Республіки, Теодор Гойсс, все ще терпить від гострої перестуди. За рекомендацією лікарів, він мусів відкласти свій приїзд до Вашингтону, запланований на 6 березня. З Америки вислано спеціяльним літаком до Франкфурту, а потім американським автом до Бонну, найкращі ліки, що їх немає в Німеччині.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 18-ти мільйонового майна організації! В члени У. Н. Союзу!

Англія не послабить оборони Західньої Европи

Лондон. — Під головуванням англійського міністра С. Ллойда відбулась конференція Ради Зах.-Европ. Унії, до якої належить сім західньоевропейських держав. Головною темою нарад було пляноване Англією скорочення англійських військових сил в рямцях НАТО. Селвайн Ллойд мав запевнити своїх союзників із европейського континенту, що Англія не перестане поважно й активно причинятись до спільної збройної сили. Англійський уряд буцім-то обмірковує тепер можливості зменшення гарнізонів Англії на Кипрі і в Лібії, як теж на Маляйському півострові і в Гонг Конгу, щоб таким чином перевести редукції у своєму бюджеті та не потребувати стягати війська з Західньої Німеччини. Як відомо, одначково командант збройних сил ген. Лоріс Норстед як і військові та політичні чинники ЗДА, Західньої Німеччини й інших західніх країн були стривожені вісткою, що Англія з фінансово-бюджетових міркувань задумує стягнути 30,000 війська з Західньої Німеччини. Щоб заспокоїти військові кола НАТО, англійські військові чинники мають плянувати існування на англійському острові двох дивізій, які в кожній хвилині могли б бути перекинені на континент. В офіційному комунікаті про вислід нарад Ради Західньо-Европейської унії нічого про це не говориться, але коментарі західньої преси запевняють, що англійський уряд хоче остаточно устійнити свою участь в західній обороні до 19 березня ц. р., себто до часу зустрічі прем'єра Мекміллена з Айзенгавером.

Генеральна Асамблея затвердила рішення в справі Кипру

Об'єднані Нації. — Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняла на своєму засіданні 24 лютого ту саму резолюцію, що її прийнято вже в минулу п'ятницю на Політичній Комісії ОН, яка, зрештою, складається з усіх членів Об'єднаних Націй. Та резолюція, що перейшла на Генеральній Асамблеї 55 проти 0, висловлює „найглибше бажання", щоб у кипрській проблемі добуто „мирну, демократичну і справедливу розв'язку" та признає, що для того потрібна „атмосфера миру і свободи вислову". У зв'язку з цим в кулюарах Об'єднаних Націй почалися — за твердженням коментаторів — розмови про можливості відновлення переговорів між Англією, Грецією та Туреччиною. Одною з можливостей розв'язки мала б бути концепція про передання Кипру формально під управління НАТО, до якого належать всі три названі вгорі держави. Після 5 років на Кипрі мав би відбутися плебісцит про форму такої повної автономії, яка вможливила б окреме членство в Об'єднаних Націях, але Греція мусіла б зректися амбіцій щодо прилучення Кипру до себе. Така концепція буцімто знаходить поважне обмірковування в міжнародніх колах.

Провід Спілки Шоферів організував проституцію і ракетерство

Вашингтон. — На Сенатській Слідчій Комісії, яку очолює сенатор Джан Л. Мек Клеллен, продовжувалося слідство проти проводу спілки Шоферів в Портленді, Орегон, і виявило те, що той провід займався організацією дому розпусти та всякого насильства і ракетерства. На комісії зізнавала Енн Томпсон із Сістел, Вашингтон, яка заявила, що Томас Мелоні, який є близьким приятелем голови місцевого Відділу Спілки Шоферів Френка Брюстера, пропонував їй зорганізувати в Портленді три або чотири доми розпусти. Крім того за почином проводу цієї спілки зорганізовано ракетерство, при допомозі якого зібрано коло 100,000 долярів річно. — Та сама спілка злочинців старалася про звільнення шефа поліції в Портленді, який не йшов їм на руку. Тим урядовцям спілки, які не хотіли співпрацювати зі злочинцями, погрожувано ліквідацією.

З глибоким жалем ділимося сумною вісткою, що
В СУБОТУ, ДНЯ 23-го ЛЮТОГО 1957 РОКУ
по короткій і важкій недузі, відійшов у вічність
на 61 році життя, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, мій Найдорожчий Муж

бл. п. АНТІН ЧИР

Похорони відбулися дня 26-го лютого 1957 року.
Горем прибита
дружина СОФІЯ з родиною.

З нових журналів

• **Вісник.** Суспільно-політичний місячник. Рік XI, ч. 1 (99). Січень, 1957. Ню Йорк, 1957, ст. 32.

• **Український Місіонар у Бразилії.** Рік XXI, ч. 12. Грудень 1956. Прудентопіл, 1956, ст. 16.

• **Готуйсь.** Журнал пластового юнацтва. Ч. 1 (31), січень 1957. Ню Йорк, 1957, ст. 16.

• **Світло.** Католицький журнал для українського народу. Рік XX, ч. 2 (410), лютий 1957. Торонто, 1957, ст. 48.

• **Рідна Церква.** Орган української православної думки. Рік V, ч. 26, листопад-грудень 1956. Мюнхен, 1956, ст. 16.

• **Біблос.** Рік III, ч. 2 (22). Лютий 1957. Ню Йорк, 1957, ст. 16 (Циклостиль).

• **Життя і Церква.** Орган української православної думки, ч. 5-6. Ню Йорк, 1956, ст. 24.

• **Ми і Світ.** Український магазин. Рік 8, ч. 34. Торонто, 1957, лютий 1957. ст. 48.

• **Місіонар.** Рік XLI, ч. 2. Филаделфія, 1957, ст. 33-64.

• **Українська Літературна Газета.** Рік III, ч. 1 (19), січень 1957. Мюнхен, 1957, ст. 10.

• **Листи до Приятелів.** Рік V, ч. 2 (48). Лютий 1957. Ню Йорк, 1957, ст. 16.

• **Українське Православне Слово.** Рік VIII, ч. 2. Лютий 1957, Савт Бавнд Брук, 1957, ст. 28.

• **Овид.** Рік VIII, ч. 1 (78). Шикаго, 1957, ст. 32.

• **Вістник.** Рік XXXIV, ч. 4. Вінніпеґ, 1957, ст. 16.

• **Рідна Церква.** Орган української православної думки. Рік V, ч. 26, листопад-грудень 1956, Мюнхен, 1956, ст. 16.

• **Вільний Український Робітник.** Ч. 11 (56), 12 (57), листопад, грудень 1956. Париж, 1956, ст. 10+10, (Циклостиль).

• **Учительське Слово.** Числа 6, 7, 8, 9 і 10. Червень, вересень, жовтень, листопад і грудень 1956 ст. 16+16+16+16+16. Торонто, 1956.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ В ДОМІ КОЖНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

Посмертні Згадки

ГРИГОРІЙ КОВАЛЬЧУК, член Т-ва Запорозька Січ, Відд. 367 у Рачестер, Н. Й., помер по короткій недузі. Покійний родився в Києві, Україна, 14 лютого 1895, прибув до ЗДА 1951, вступив до Т-ва і УНС у грудні 1952. Помер 5 лютого. Полишив у смутку жену Галену. Похорон відбувся 8. лютого з похоронного заведення на цвинтар иМовнт Говп при участі знайомих і членів Т-ва. — В. Й. П.!

АНТІН ТОГАНЧИН, довголітній член Б-ва св. Юрія, 239 Відд. УНСоюзу в Филаделфії уродж. 1889 в селі Корналовичі, пов. Самбір, Зах. Україна, помер 30. січня 1957. Покійний приїхав до Америки 1906 р. Залишив в жалобі дружину Анну(дві доньки і четверо внуків. — В. Й. П.!

ЗАХАРІЙ ПОЗИВАНЧУК, довголітній член Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 147 УНСоюзу в Алентавн, Па., помер 10-го лютого 1957 р. на 63-му році життя. Покійний походив з села Томашів, пов. Луцьк на Волині, Україна. Залишив у смутку дружину Катерину, сина Євгенія, доньку Анну і чотирьох внуків. Покійний за життя був чесною і жертволюбивою людиною, належав до Укр. Правосл. Церкви в Алентавн і похований на парафіяльнім цвинтарі в Фулертон, Па. — В. Й. П.!
І. Рудакевич, секр.

ВАСИЛЬ ЛЕВКА, довголітній член Т-ва Згода, Відд. 294 УНСоюзу в Ізелін, Н. Дж., помер по довгій недузі в шпиталі 19. лютого 1957, проживши 68 років. Був взірцевим членом Відділу. Залишив в смутку хвору дружину Катерину, двох синів і 2 дочки та 6 внуків. Походив із с. Дички, пов. Рогатин. Похоронено з пох. заведення і католицької церкви св. Івана на катол. кладовищі в Ровей, Н. Дж., при участи родини, знайомих та членів. — В. Й. П.!
Я. Салій, секр.

ТАРЗАН, ч. 3824. Ситуація легшає

Нагло в Тарзановій голові прояснилося, що це мусить бути чоловік, про якого запитував Ейвд. — Хвилинку! Чи ви не є Філіппом Толлом?

— Авжеж, — відповів роздратований чоловік. — Ви, як горлоріз Ейвда, повинні це добре знати.

—Але ж я був його в'язнем, — вигукнула мавполюдина. — Мене врятували з тратви на морі. Мене направду тортурували, бо він думав, що я працюю для вас!